

Turun kaupunki

Turun kaupungin maahanmuuttajien kotouttamisohjelma

2022 - 2025

1. Taustaa kotouttamisohjelmalle

Kotouttamisohjelman 2022–2025 avulla Turku ohjaa kotouttamistyötä ja kotoutumisen onnistumista. Ohjelma pohjautuu monenkeskiseen yhteistyöhön, jonka avulla kotoutumista Turun seudulla edistetään. Tämä yhteistyö on ohjelman valmisteluvaiheessa kattanut työryhmiä, joiden jäseninä on toiminut kattava joukko maahanmuuttotyötä tekeviä Turun kaupungin ja valtion viranhaltijoita sekä oppilaitosten ja yhdistysten edustajia. Tärkeässä roolissa ovat olleet niin Turun kaupungin johtoryhmät kuin International House Turun johto- ja ohjausryhmät sekä maahanmuuttajien kanssa toimiva palveluhenkilöstö.

Lainsäädännöllinen perusta kotouttamisohjelman laatimiselle on laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010). Lain mukaan Turun on laadittava kotouttamisohjelma, joka hyväksytään kaupunginvaltuustossa kerran valtuustokaudessa. Yhdessä muun kuntien palveluita ohjaavan lainsäädännön kanssa laki kotoutumisen edistämisestä määrittelee kotoutujalle tuotettavat palvelut. Voimassa oleva kotouttamisohjelma on kotoutumislain mukaan myös edellytys sille, että Turku on oikeutettu valtion maksamiin korvauksiin kotoutumispalveluiden järjestämisestä.

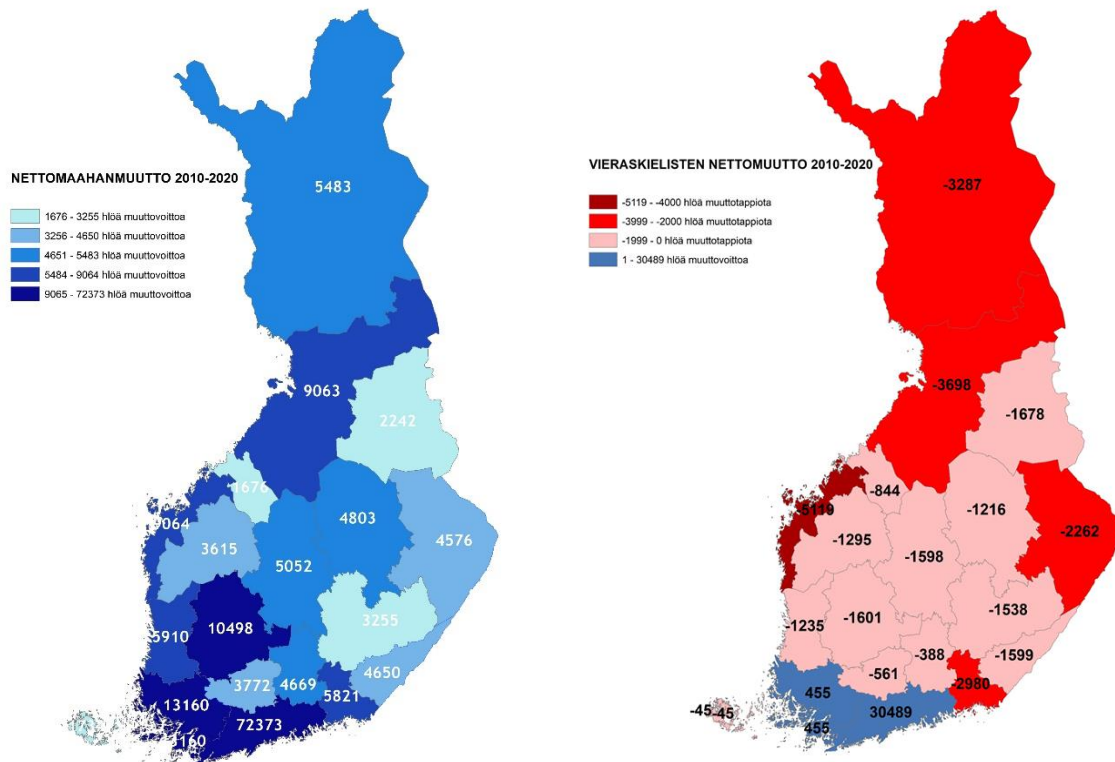
Strategista viitekehystä kotouttamisohjelmalle antaa Turun kaupunkistrategia Turku 2030-luvulla, jonka yhtenä teemana on kansainvälinen Turku. Elinvoimainen kasvu edellyttää hyvinvoivia ja kotoutuneita maahanmuuttajia, ja kaupunkistrategiassa todetaan International House Turun rooli sujuvien kotoutumis- ja asettautumispalveluiden tarjoajana. Turun kaupungin kärkihankkeet, kuten Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen kärkihanke, tukevat strategisesti kotouttamisohjelmaa. Kotouttamisohjelma palvelee myös Osaamisen kärkihankkeeseen kuuluvaa tavoitetta korkeakouluihin Turun ulkopuolelta tulevien tutkijoiden, opetushenkilökunnan ja vaihto-opiskelijoiden pitovoiman vahvistamiseksi. Turun strategisiin tavoitteisiin kuuluu paitsi houkuttaa myös pitää ja kotouttaa tänne tulleet kansainväliset osaajat.

Poliittisen selkänöjan ohjelmalle antaa Pormestarien Turku -ohjelman rasismiin vastainen sitoumus, jonka mukaisesti valtuustoryhmät yhdessä toimivat ulkomaalaisväestön aseman parantamiseksi ja sitoutuvat edistämään kaikkien ihmisten yhdenvertaista asemaa, kohtelua ja tasa-arvoa. Pormestariohjelma vaikuttaa aktiivisesti myös osaavan työ- ja koulutusperäisen maahanmuuton edistämiseen alueen yritysten osaamistarpeisiin vastaamisen varmistamiseksi. Lisäksi Pormestariohjelma varmistaa, että kotouttamis- ja syrjäytymisen ehkäisyn ohjelmilla on oikeat mittarit tavoitteiden tulokselliseksi saavuttamiseksi. Kasvatuksen ja opetuksen, vapaa-ajanpalveluiden sekä kaupunkiympäristön kehittäminen edellyttää puoluerajat ylittävää yhteistyötä, jossa myös maahanmuuttajien ja muunkielisten tarpeet on huomioitu tämän ohjelman mukaisesti.

Tässä kotouttamisohjelmassa haluttiin antaa ääni Turun muunkieliselle väestölle tehtyjen kyselyjen kautta toteuttaen ihmiskeskeistä johtamista. Keskeisenä tavoitteena on ollut tehdä mahdollisimman ihmislähtöinen ja tutkittuun tietoon perustuva ohjelma, jonka keskiössä on kotoutujan omat tarpeet enemmän kuin Turun kaupungin nykyinen palvelutarjonta. Tämä on edellyttänyt suoraa, ajankohtaisen tiedon keruuta maahanmuuttajilta vuoden 2022 aikana. Kotoutujan tarpeita on kartoitettu hyvinvointitutkimuksella, jonka kohderyhmänä olivat Turussa pysyvästi asuvat muunkieliset maahanmuuttajat. Toinen kotouttamisohjelman linjauksiin vaikuttanut tietolähde on asettautumispalvelututkimus, joka suunnattiin sekä yrityksille että niiden kansainvälisille työntekijöille. Asiantuntemusta ihmislähtöisyyden vahvistamiseen ovat tarjonneet Turun ammattikorkeakoulun ja Yrkeshögskolan Novian kansainväliset palvelumuotoiluopiskelijat, jotka ovat hyödyntäneet työssään kansallista tekoälyohjelmaa ja kattavaa asiantuntijaverkostoa.

2. Turun muunkielinen väestö

Väestötilastot

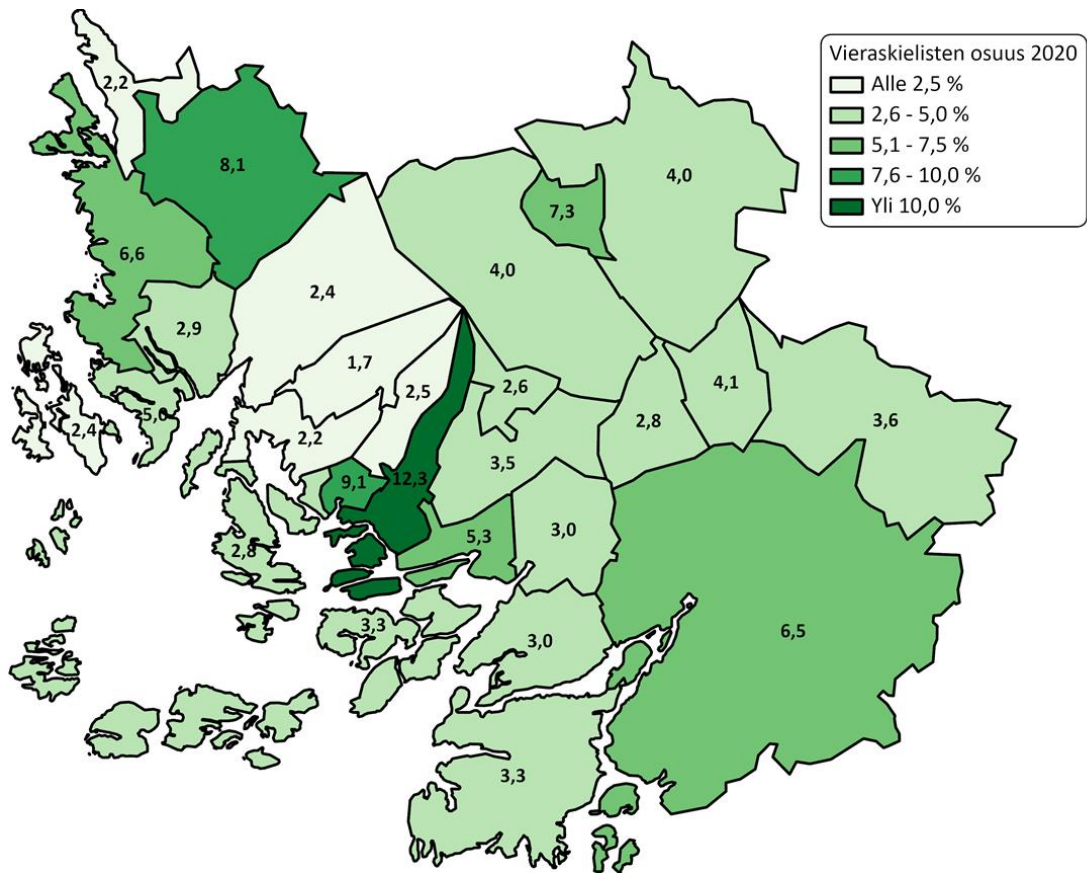
Timo Aro on tarkastellut yllä olevissa kartoissa Tilastokeskuksen väestötilastojen lukujen perusteella nettomaahanmuuttoa ja maahanmuuttajien ”jatkomuuttoja”.

Ensimmäisessä kartassa kuvataan nettomaahanmuuton määrää maakunnittain vuosina 2010–2020. Nettomaahanmuutto oli positiivinen kaikissa maakunnissa ajanjakson aikana. Varsinais-Suomi sai muuttovoittoa yhteensä 13 160 henkilöä, joka oli Uudenmaan jälkeen määrällisesti toiseksi eniten kaikista maakunnista.

Toisessa kartassa kuvataan muunkielisten eli maahanmuuttajien jatkomuuttoja Suomessa. Muuttovoittoa saivat vain Uusimaa ja Varsinais-Suomi. Varsinais-Suomen muuttovoitto oli 455 henkilöä vuosina 2010–2020.

Varsinais-Suomi sai määrällisesti eniten muuttovoittoa Virosta (1954), Irakista (1143), Ukrainasta (955), Venäjältä (914), Iranista (608), Romaniasta (602), Puolasta (538), Latviasta (435), Kiinasta (430) ja Thaimaasta (425) vuosina 2010–2020.

Turun kaupungin osuus koko maakunnan nettomaahanmuutosta oli 73,6 prosenttia vuosina 2016–2020. Lisäksi merkittävää määrällistä muuttovoittoa saivat Salo, Raisio, Laitila ja Uusikaupunki. Alla on muunkielisten osuus Varsinais-Suomen kunnissa 31.12.2020.

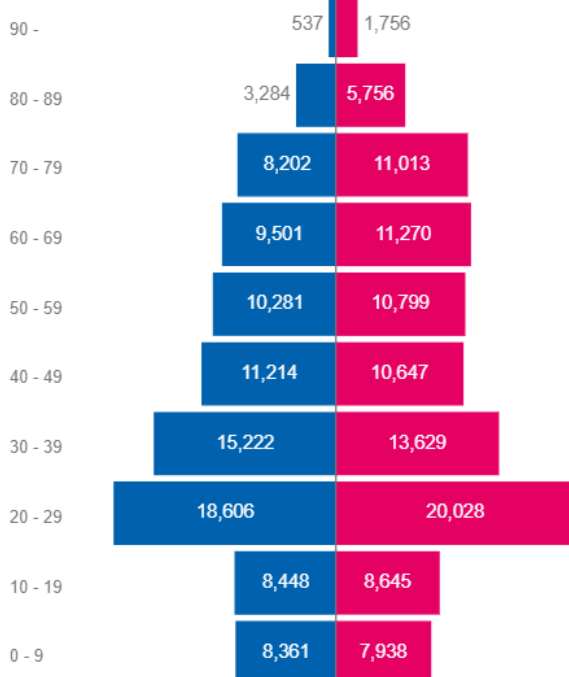
Turun väestö 31.12.2021

Lähde: Tilastokeskus / Väestötilastopalvelu

Ikäpyramidi

Koko väestö

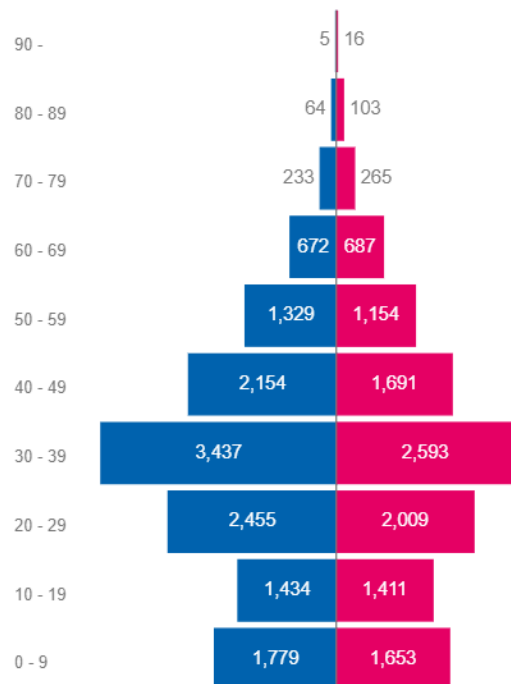
● Miehet ● Naiset

Ikäpyramidi

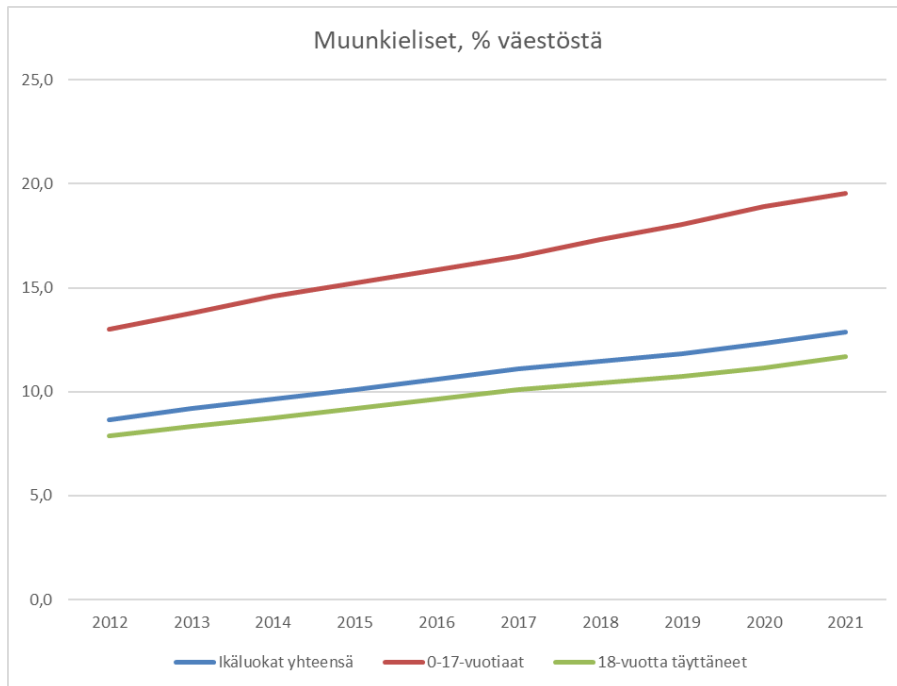
Muunkielinen väestö

● Miehet ● Naiset

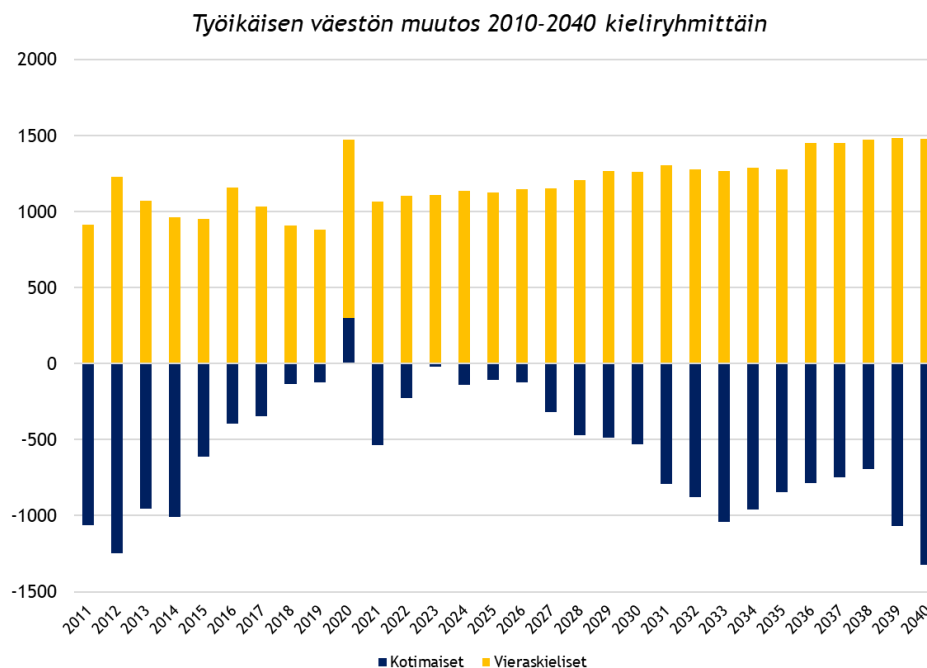

Muunkielinen väestö on ikärakenteeltaan nuorempaa kuin Turun ikääntyvä väestö keskimäärin. Turun koko väestö 31.12.2021 oli 195 137 henkeä ja mediaani-ikä 38 vuotta. Turun muunkielinen väestö oli 25 144 henkeä ja mediaani-ikä 32 vuotta.

Turun väestökasvu perustuu muunkieliseen väestöön.

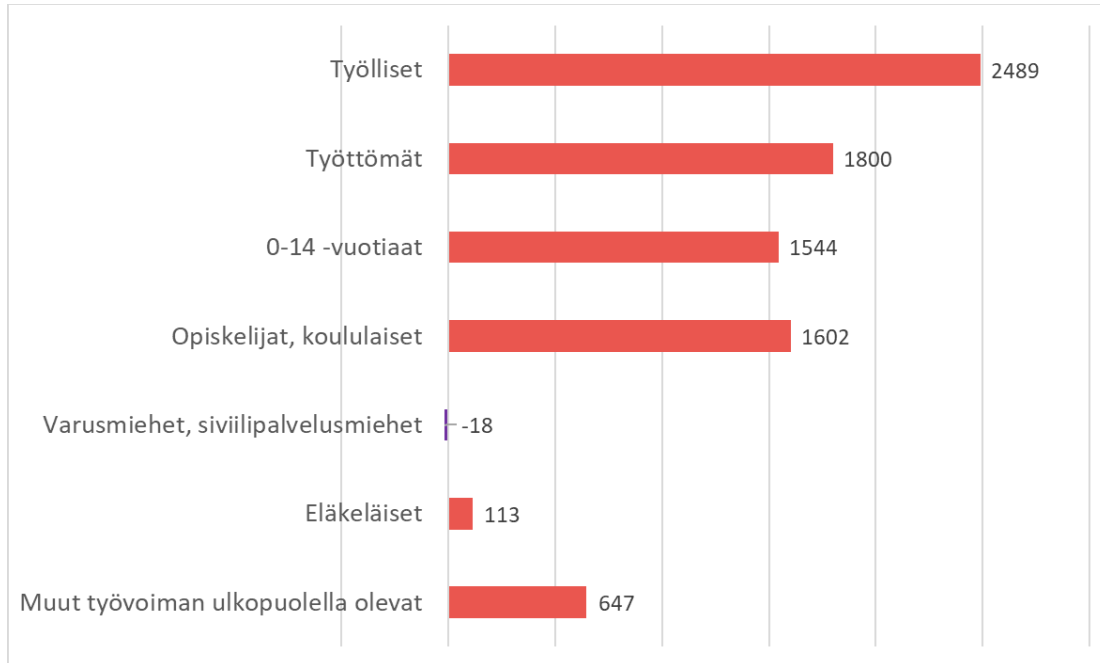

Timo Aro on laatinut tilastojen perusteella työikäisen väestön ennustekehityksen, jossa kotimaisia kieliä puhuvien nettomuutos on sinisellä ja muunkielisten keltaisella.

Graafissa kuvataan työikäisen väestön (15–64-vuotiaat) vuosittaista muutosta Turun seudulla toteutuneena kehityksenä vuosina 2011–2020 ja ennakoituna kehityksenä vuosina 2020–2040. Kotimaisten kieliryhmien 15–64-vuotias väestö supistui Turun seudulla 5 600 henkilöllä vuosina 2011–2020. Ennustejakson aikana kotimaisten kieliryhmien 15–64-vuotias väestö supistuisi 12 100 henkilöllä. Muunkielinen työikäinen väestö kasvoi 10 200 henkilöllä Turun seudulla vuosina 2010–2020 aikana ja kasvaisi ennusteen mukaan 25 300 henkilöllä vuoteen 2040 mennessä. Muunkielinen väestö ylläpiti 2010-luvulla ja ylläpitää 2020- ja 2030-lukujen aikana työikäisen väestön kasvua Turun seudulla.

Turun seutukunta sai pääasiallisen toiminnan mukaan tarkasteltuna määrällisesti eniten muuttovoittoa työllisistä maahanmuuttajista eli noin 2 500 henkilöä vuosina 2010–2019. Turun seutu sai lisäksi merkittävää muuttovoittoa opiskelijoista ja alle 15-vuotiaista lapsista sekä työttömistä työnhakijoista ja muista työvoiman ulkopuolella olevista 2010-luvulla. Turun seudun kannalta on merkittävää, että seutu sai huomattavaa määrällistä muuttovoittoa tulevaisuuspääomaa omaavista ryhmistä eli työllisistä, opiskelijoista ja lapsista.

Persoonat

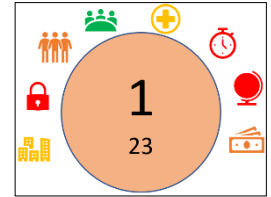
Turun kotouttamisohjelmaa varten tehdyn muunkielisten hyvinvointitutkimuksen pohjalta Gofore Oy teki klusterianalyysin, jossa heidät jaettiin kymmeneen eri ryhmään heidän hyvinvoinnin ulottuvuuksien mukaisesti. Mitä pienemmän numeron ryhmä sai, sitä pidempään he ovat olleet jo Suomessa. Numerot ovat alla olevissa palloissa, joissa on myös toinen numero, joka kertoo, kuinka monta kyselyyn vastannutta klusteroititiin tähän ryhmään. Lisäksi pallossa on hyvinvoinnin kahdeksan ulottuvuuden symbolit. Mitä punaisempi kuva on, sitä enemmän on haasteita ja mitä vihreämpi, sitä paremmin menee.

"Hyvin pitkään Suomessa asuneet haasteiden kohtajat"

Perhe: Perheellisiä
Tulleet Suomeen: Kauan sitten
Puhutut kielet: Kurdi-sorani
Maahantulon syy: Korostetusti pakolaistaustaa

"[...] turvattomuuden tunnetta, yksinäisyyttä, mutta yhteiskunnallisesti vaikuttavia [...]]"

Koulutus ja työnteko: <ul style="list-style-type: none"> Matalaa koulutusta Työelämässä eri työn muotoja. 	Sosiaaliset suhteet <ul style="list-style-type: none"> Vapaa-ajan kautta ei saatu kantasuomalaisia ystäviä 	Syrjintä ja yksinäisyys <ul style="list-style-type: none"> Turvattomuuden tunnetta Yksinäisyyttä
Palveluiden käyttö ja vaikuttaminen <ul style="list-style-type: none"> Ei käytetä vapaa-ajan palveluita Aktiivista median käyttöä ja vaaliaktiivisuutta 	Suomen kielen taidot Talous Terveys 	

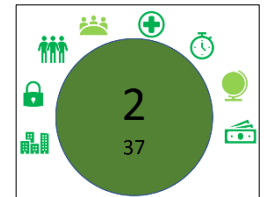

"Pitkään Suomessa asuneet aktiiviset ja hyvinvoivat turkulaistuneet"

Perhe: Perheellisiä
Tulleet Suomeen: Kauan sitten
Puhutut kielet: Korostetusti kurdi-sorani
Maahantulon syy: Korostuneesti Suomessa syntyneitä

"[...] kokevat itsensä turkulaiseksi, äänestävät, kierrättävät, käyttävät neuvola [...]]"

Koulutus ja työnteko: <ul style="list-style-type: none"> Keskittason koulutusta Pääsääntöisesti työelämässä 	Sosiaaliset suhteet <ul style="list-style-type: none"> Kantasuomalaisia ystäviä työn kautta 	Syrjintä ja yksinäisyys <ul style="list-style-type: none"> Eivät koe syrjintää tai yksinäisyyttä
Palveluiden käyttö ja vaikuttaminen <ul style="list-style-type: none"> Aktiivista vapaa-ajan palveluiden käyttöä Aktiivisia äänestäjiä 	Suomen kielen taidot Talous Terveys 	

"Kouluttautuneet ulkopuolisuuden kokijat"

Perhe: Korostuneesti avioliitossa
Eri tyyppisiä ihmisiä erilaisista taustoista, osa varakkaista.

"Korkeasti koulutettuja, jotka kokevat ulkopuolisuutta ja syrjintää"

Koulutus ja työnteko: <ul style="list-style-type: none"> Korkeasti koulutettuja Työnhaussa ongelmia Korostuneesti täyspäiväistä työntekoa 	Sosiaaliset suhteet <ul style="list-style-type: none"> Negatiivisia näkemyksiä omasta sosiaalisesta tilanteesta 	Syrjintä ja yksinäisyys <ul style="list-style-type: none"> Koetaan paljon syrjintää ja ulkopuolisuutta Koetaan hieman yksinäisyyttä
Palveluiden käyttö ja vaikuttaminen <ul style="list-style-type: none"> Yhteiskunnallisesti aktiivisia 	Suomen kielen taidot Talous Terveys 	

Kotoutumisen tiellä olevat perheelliset tulevaisuususkoiset"

Perhe: korostuneesti perheellisiä
Tulleet Suomeen: asuneet Suomessa pidempään
Puhutut kielet: arabia
Maahantulon syy: pakolaistaustaa

"Kotoutuminen pitkittynyt, kieltä jonkin verran opittu [...]"

Koulutus ja työnteko:

- Koulutus keskitasoa
- Koto-koulutukset edelleen monilla menossa

Sosiaaliset suhteet

- Ei hirveästi kantasuomalaisia ystäviä

Syrjintä ja yksinäisyys

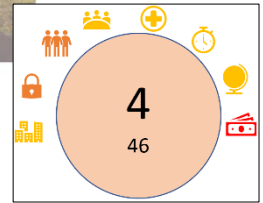
- Koetaan paljon syrjintää
- Jonkin verran turvattomuutta

Palveluiden käyttö ja vaikuttaminen

- Palveluiden käyttö keskitasoa

Suomen kielen taidot

- Talous
- Terveys

"Suuria ja syviä ongelmia kokevat"

Perhe: Vaihtelevaa siviilisäätä
Puhutut kielet: Arabia, kurdi-sorani
Maahantulon syy: Perhesyyt

"[...] Ongelmat eivät ole pelkästään laaja-alaisia kaikille osa-alueille ulottuvia, vaan ne ovat syvemmällä yksilön ja ehkä hänen piiriensäkin toiminnassa [...]"

Koulutus ja työnteko:

- Matalaa koulutustasoa
- Osa opiskelee

Sosiaaliset suhteet

- Sosiaalisissa suhteissa haasteita

Syrjintä ja yksinäisyys

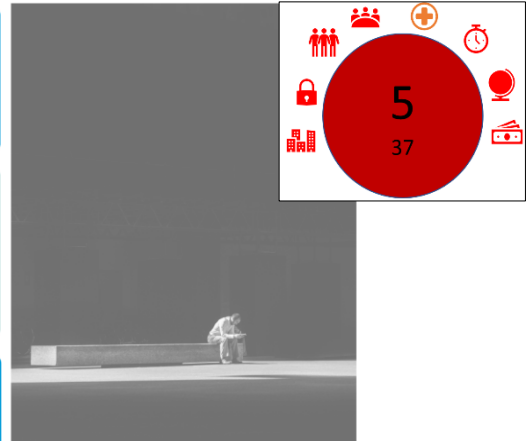
- Suurta turvattomuuden tunnetta
- Jonkin verran syrjintää

Palveluiden käyttö ja vaikuttaminen

- Ei aktiivista palveluiden käyttöä

Suomen kielen taidot

- Talous
- Terveys

"Perheettömät arjen kamppailijat"

Perhe: Vaihtelee, korostuneesti perheettömiä
Puhutut kielet: Kiina, venäjä ja useita
Maahantulon syy: Opiskelu, työ

"Ollaan melko tyyväisiä ja koetaan ympäristö turvalliseksi [...] korostuneesti asutaan ylioppilaskylässä"

Koulutus ja työnteko:

- Kouluttaudutaan eteenpäin jos epäonnistutaan työhäussa

Sosiaaliset suhteet

- Sosiaaliset suhteissa ei suuria ongelmia, mutta voisivat olla paremmalla mallilla

Syrjintä ja yksinäisyys

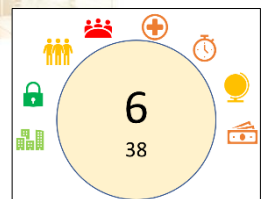
- Ei koeta syrjintää
- Koetaan ympäristö turvalliseksi

Palveluiden käyttö ja vaikuttaminen

- Palveluiden käyttö keskitasoa
- Ei vaikuteta aktiivisesti yhteiskuntaan

Suomen kielen taidot

- Talous
- Terveys

"Sosiaaliset ja aktiiviset tyytyväiset perheelliset"

Perhe: Korostetusti perheellisiä
Puhutut kielet: Arabia
Maahantulon syy: Perhesyyt

"Erittäin tyytyväisiä elämäänsä ja kaupunkiinsa, vaikka koulutus ja kielitaito ei vielä ainakaan kovin korkealla"

Koulutus ja työnteko:

- Koulutus keskitasoa
- Korostuneesti opiskellaan

Sosiaaliset suhteet

- Sosiaalisia
- Kantasuomalaisia ystäviä

Syrjintä ja yksinäisyys

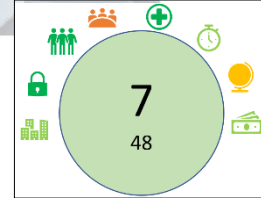
- Ei koeta syrjintää tai yksinäisyyttä

Palveluiden käyttö ja vaikuttaminen

- Jonkin verran palveluiden käyttöä

Suomenkielen taidot

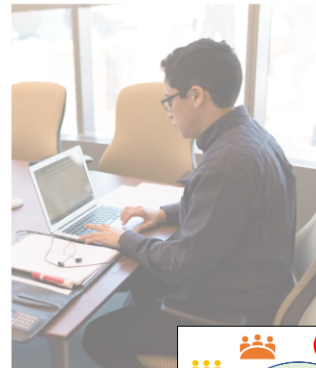
- Talous
- Terveys

"Osin paikkansa löytäneet opiskelevat yksineläjät"

Perhe: Naimattomia
Tulleet Suomeen: Vastikään
Puhutut kielet: Useita
Maahantulon syy: Työ

"Yksinasuvia melko tuoreltaan maahan tulleita korkeasti koulutettuja, asuvat erityisesti ylioppilaskylässä"

Koulutus ja työnteko:

- Korkea koulutustaso
- Pääosin opiskelevat ja ovat töissä

Sosiaaliset suhteet

- Jonkin verran kantasuomalaisia ystäviä
- Ei paljon läheisiä

Syrjintä ja yksinäisyys

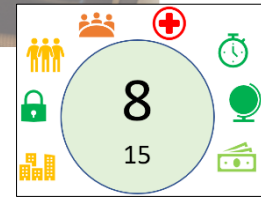
- Koetaan ympäristö turvalliseksi
- Jonkin verran syrjintää
- Ei koeta Turkua kodiksi

Palveluiden käyttö ja vaikuttaminen

- Aktiivisia
- Median seuraaminen lähtömaapainotteisesti

Suomenkielen taidot

- Talous
- Terveys

"Hiljattain Suomeen muuttaneet kouluttautuneet paikkaansa etsivät"

Perhe: Vaihtelevaa siviilisäätystä
Tulleet Suomeen: Vastikään
Puhutut kielet: Tunteenmaton
Maahantulon syy: Työ ja opiskelu

"Vähän aikaa sitten Suomeen tulleita [...] haluttaisiin tehdä lisää työtunteja"

Koulutus ja työnteko:

- Osa-aika töitä opiskelun ohella
- Ongelmia päästä kokaikatöihin, halutaan lisää työtunteja

Sosiaaliset suhteet

- Sosiaalisissa suhteissa jonkin verran haasteita

Syrjintä ja yksinäisyys

- Koetaan paljon syrjintää ja turvattomuutta

Palveluiden käyttö ja vaikuttaminen

- Ei aktiivista palveluiden käyttöä (paitsi terveyspalveluita)
- Seurataan mediaa harvakseltaan

Suomen kielen taidot

- Talous
- Terveys

"Juuri Suomeen muuttaneet korkeakoulutetut osaajat"

Perhe: Vaihtelevaa siviilisäätyä
Tulleet Suomeen: Vastikään
Puhutut kielet: Englanti, Kiina ja useita
Maahantulon syy: Työ ja opiskelu

"Osaaminen ja tulot korkealla ja hyvin menee melkein kaikilla osa-alueilla [...]"

Koulutus ja työnteko:

- Hyvin korkea koulutustaso
- Täystyöllisyydessä usein opintojen ohella

Sosiaaliset suhteet

- Koetaan sosiaalisten suhteiden olevan hyvällä mallilla
- Kantasuomalaisia ystäviä

Syrjintä ja yksinäisyys

- Ei koeta syrjintää

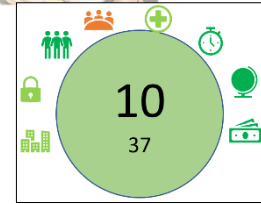
Palveluiden käyttö ja vaikuttaminen

- Käytetään vapaa-ajan palveluita
- Vähäistä yhteiskunnallista vaikuttamista

Suomen kielen taidot

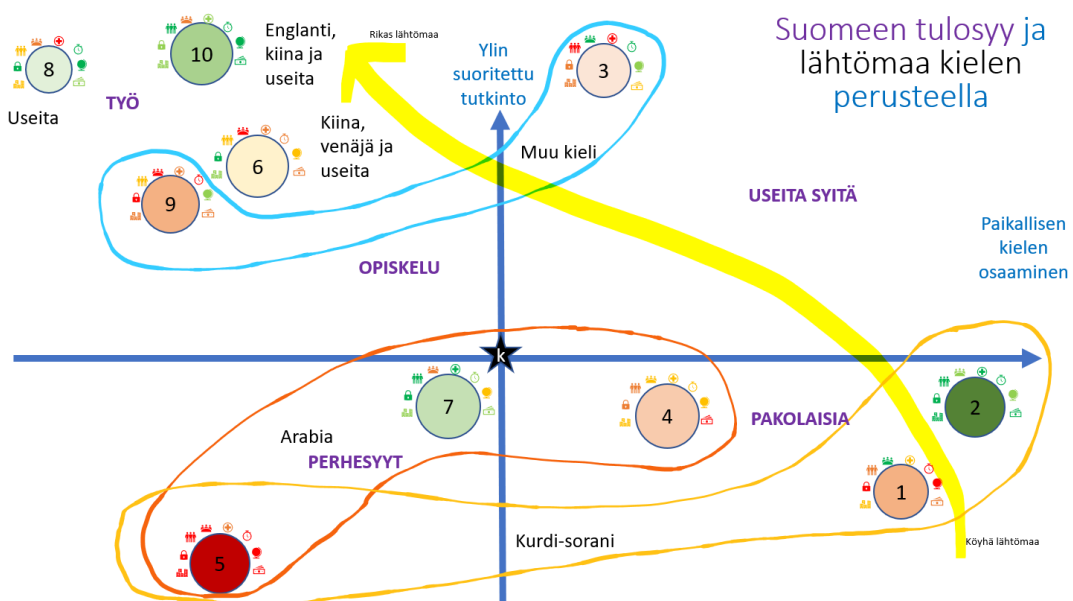
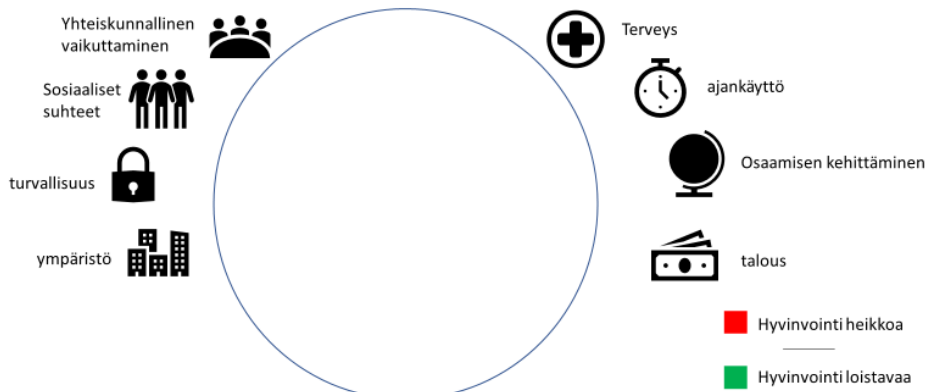
Talous

Terveys

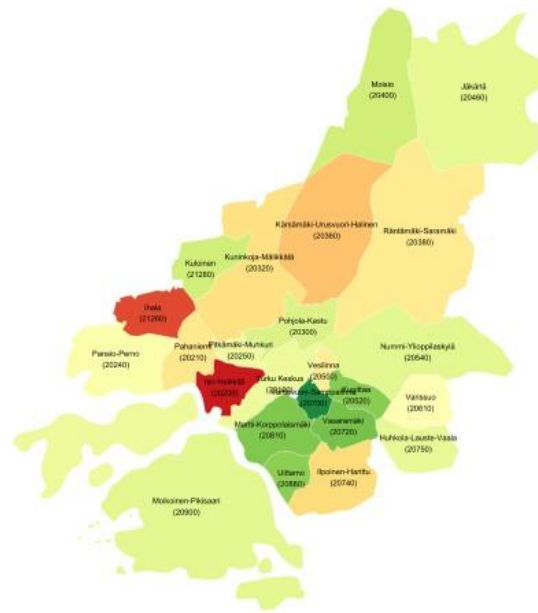

Alla on ryhmät merkittynä koulutuksen ja suomen/ruotsin kielen osaamisen perusteella. Mitä vihreämpi pallo on, sitä paremmin he voivat. Kuvassa näkyy myös hyvinvoinnit Stiglitzin eri ulottuvuuksilla. Mitä pienempi numero, sitä pidempään klusteriin kuuluvat ovat olleet Suomessa.

Käytetyt merkinnät: hyvinvoinnin varannot

Viereisessä kuvassa on havainnointi Turun muunkielisten hyvinvointitutkimuksen vastausten perusteella yleistä hyvinvointia eri postinumeroalueilla. Vihreä tarkoittaa korkeaa hyvinvointia ja punainen matalaa.

3. Turun palvelut maahanmuuttajille ja muunkielisill

3.1. Konsernihallinnon maahanmuuttopalvelut

Turussa koottiin vuonna 2021 maahanmuuttopalvelut konsernihallinnon järjestämiseen yhdeksi maahanmuuttopalveluiden kokonaisuudeksi, johon yhdistettiin

1. Aiemmin konsernihallituksen kaupunkikehitysryhmässä ja sen jälkeen johdon tuessa ollut maahanmuuttopalveluiden strateginen johtaminen.
2. Edellisen kanssa samassa paikassa ollut työperäisten maahanmuuttajien ja kansainvälisten opiskelijoiden asettautumista tukeva Talent-hanke
3. Työllisyyspalveluissa ollut maahanmuuttajien työllistymistä ja koulutuksen aloittamista tukeva Osaamiskeskus-hanke
4. Konsernihallinnon asiakaspalvelussa ollut maahanmuuttajien neuvonta- ja ohjauspalveluja tarjonnut Infotori sekä sitä tukenut ohjaus- ja neuvontapalvelujen kehittäminen Varsinais-Suomessa hanke
5. Työllisyyspalveluissa ollut kuntakokeilun kotouttamispalvelut, joissa kotoaikaisille työvoimaan kuuluville tehdään kotoutumissuunnitelmat ja toimeenpannaan niitä.

Maahanmuuttopalveluiden asiakkaille suunnatut ohjaus- ja neuvontapalvelut koottiin yhden katon alle Kauppatorin Monitorin yhteyteen International House Turku brändin alle. Ohjaus- ja neuvontapalveluja tarjotaan lisäksi Kauppatorin ja Skanssin Monitorissa tuntineuvontana, jonka tuottaa Monikulttuurinen varhaiskasvatus, koulu ja koti ry (Mvkk). Sen tarjoama tuntineuvonta täydentää myös Kauppatorin Monitorissa olevan International House Turun palveluja. International House Turku toimii monikanavaisesti myös puhelimitse, Teamsillä ja sähköpostilla sekä verkkosivujen www.ihturku.fi kautta. Sivuja kehitetään yhä vuorovaikutteisempaan suuntaan tukemaan Turkuun asettautumista ja kotoutumista sekä jakamaan tietoa maahanmuuttajille ja muunkieliselle väestölle.

Maahanmuuttopalveluiden asiakaspalvelua täydentää Osaamiskeskus-hankkeen tilat, joissa tarjotaan työllistymistä tai opintojen aloittamista tukevia osaamiskartoituksia ja osaamisen vahvistamista esimerkiksi suomen kielen oppimista vahvistavaa palvelua. Toiminta alkoi vuonna 2021 Forum-korttelista vuokratuissa tiloissa, mutta siirrettiin syksyllä 2022 Linnankatu 31:n, johon ollaan rakentamassa Turun kaupungin Kotoutumisen osaamiskeskusta. Sen yhteydessä aloitetaan lisäksi 1.11.2022 alkaen Ukraina-keskuksen toiminta ja sinne siirretään vuoden 2023 alusta kotiäitien kotouttava toiminta.

Viimeksi mainittu jäi vuoden 2021 palvelujen kokoamisen yhteydessä Hyvinvointipalvelujen Ulkomaalaistoimistoon, joka tarjoaa kansainvälistä turvaa hakeneille sosiaali- ja terveyspalvelujen lisäksi kotoutumispalveluja. Hyvinvointialueudistuksen yhteydessä nämä palvelut jäävät pääsääntöisesti Turun kaupungin vastuulle, vaikka Ulkomaalaistoimisto on siirtymässä Varsinais-Suomen hyvinvointialueelle.

Maahanmuuttopalveluja toteutetaan edelleen konsernihallinnon lisäksi kaupungin kaikilla palvelualueilla. Kaupunki tukee maahanmuuttajien ja jopa täällä syntyneidenkin toisen polven maahanmuuttajien kotoutumista monin tavoin ja monien palveluiden kautta. Kotoutumisen kannalta tärkeitä asioita ovat Suomessa elämiseen liittyvien asioiden tunteminen (ohjaus- ja neuvontapalvelut), suomenkielen ja yleissivistävän tiedon oppiminen (opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut), ammattiin valmentautuminen (opetuspalvelut), työpaikan saaminen

(työllisyyspalvelut), asunnon löytäminen (asumispalvelut), hyvinvointi (hyvinvointipalvelut), hyväksytyksi tuleminen (rasismin vastainen toiminta) ja ystävien löytäminen sekä mielekkään tekemisen ja elämysten löytäminen harrastus-, liikunta- ja kulttuuritoiminnan sekä kirjaston kautta (vapaa-ajan ja ikääntyvien palvelut).

3.2. Monikulttuurinen varhaiskasvatus

Turussa monikulttuurinen varhaiskasvatus toteutuu lapsen lähipäiväkodissa, integroituneena muuhun toimintaan. Kaikissa yksiköissä toteutetaan kielitietoista varhaiskasvatusta kaikenikäisille lapsille. Lisäksi erikseen on 4-vuotiaille tehostettua kielenopetusta eli ns. Paula-kerho, jota pitävät ryhmien varhaiskasvatuksen opettajat viikoittain. Lisäresurssina on 16 kieli- ja kulttuuritietoisen varhaiskasvatuksen opettajaa eri puolilla kaupunkia ja 6 valmistavan opetuksen resurssiopettajaa. Kieku-opettajat ovat omissa taloissaan tukemassa 1–5-vuotiaiden kasvatusta ja opetusta ja antamassa suomi toisena kielenä opetusta. Valmistavan opetuksen opettajat puolestaan kiertävät antamassa lisäresurssia valmistavan opetuksen esiopetuksen oppilaille sekä toimivat konsultteina näiden ryhmien henkilöstölle. Kaikkiaan Turussa varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen piirissä olevista lapsista on muunkielisiä noin 24 %.

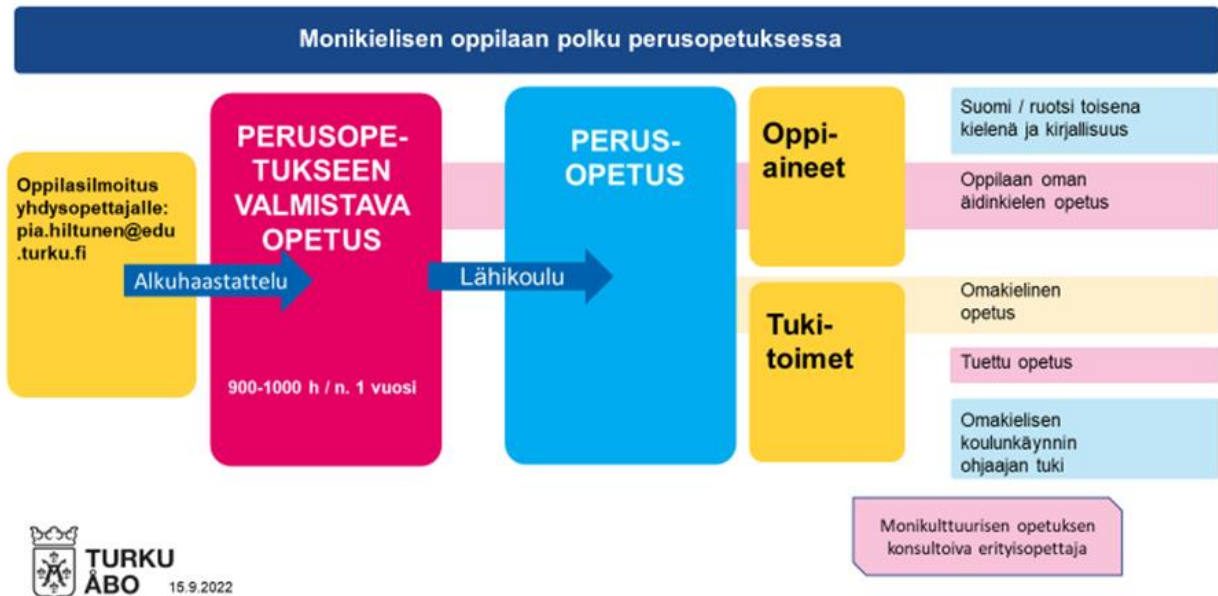
3.3. Monikulttuurinen perusopetus

Turun peruskouluissa maahanmuuttajille tarjotaan erityispalveluina Suomi toisena kielenä -opetusta (S2), valmistavaa opetusta, oman äidinkielen opetusta sekä tukitoimina omakielistä ja tuettua opetusta. Lisäksi on tarjolla omakielisen koulunkäynnin ohjaajien tukea.

Syksyllä 2022 Turussa on noin 270 valmistavan opetuksen oppilasta 34 eri maasta (ukrainalaisia heistä on noin 150). Opetusryhmiä on 24, mikä on ennätyskannan suuri määrä ja aiheuttaa jo tilahaasteita. Jos oppilaan äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi tai hänellä on muutoin monikielinen tausta, valitaan hänelle suomi toisena kielenä ja kirjallisuus tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimäärä. Opetusta annetaan kaikissa Turun peruskouluissa yhteensä lähes 2000 oppilaalle.

Omaa äidinkielen opetusta annetaan lukuvuonna 2022–2023 (2 vuosiviikkotuntia) Turun peruskouluissa 29 kielessä ja opetukseen osallistuu yli 1000 oppilasta. Omakielisellä opetuksella tuetaan oppimista 16 eri kielellä ja lisäksi on yhdeksän omakielistä koulunkäynninohjaajaa. Lisäksi pääasiassa yläkouluikäisille annetaan tuettua opetusta suomeksi pienryhmissä. Kaikkien koulujen käytössä on konsultoiva erityisopettaja. Kolmessa yläkoulussa kokeillaan alueellista SILTA-tukimallia. Käynnistymässä on uusi ”ALUSTA”-hanke (2022–2024), jonka tavoitteena on monikielisten oppilaiden perustaitojen tukeminen ja koulupolkujen sujuvoittaminen.

Ulkomaalaisia työntekijöitä ja perheellisiä kansainvälisiä opiskelijoita Turussa palvelee kansainvälinen koulu, jossa opetuskielenä on englanti.

3.4. Muunkieliset Turun lukioissa

Turun suomenkielisessä lukiokoulutuksessa on todella vähän muunkielisiä opiskelijoita. Virallinen prosentiosuus on noin 7 %, mutta luvussa on mukana Turun normaalikoulun (eli yliopiston ylläpitämän) lukion muunkieliset opiskelijat. Kaupungin lukiossa osuus on vieläkin pienempi. Turun lukioihin pääseminen edellyttää korkeaa keskiarvoa ja lisäksi tarvitaan hyvää suomen kielen osaamista, että nuori kykenee suorittamaan suomenkielisen lukiokoulutuksen hyväksytysti. Turun lukioiden korkean keskiarvon takia turkulaisia hakeutuu naapurikuntien lukioihin. Tässä ryhmässä muunkielisten osuus on suurempi kuin Turun lukioihin päässeiden joukossa.

Turun iltalukio tarjoaa opiskelijoilleen mahdollisuutta opiskella lukio-oppimäärän ja ainekohtaisen opiskelun lisäksi tutkintokoulutukseen valmentavaa koulutusta (Tuva). Muunkielisiä opiskelijoita opiskelee nyt (21.11.2022) Turun iltalukion lukiokoulutuksessa 289, joista 110 opiskelijan tavoitteena on ylioppilastutkinto. Tuva-koulutuksessa muunkielisiä opiskelijoita on kahdeksan.

Oleskeluluvan omaavilla muunkielisillä on mahdollisuus opiskella suomen kieltä iltaisin Turun iltalukion Finnish for Foreigners -opintojaksoilla, joita on kaikkiaan kymmenen. Näiden opintojen suorittaminen on maksullista. Finnish for Foreigners -opintojaksoilla opiskelijoita on kirjoitusajankohtana 42.

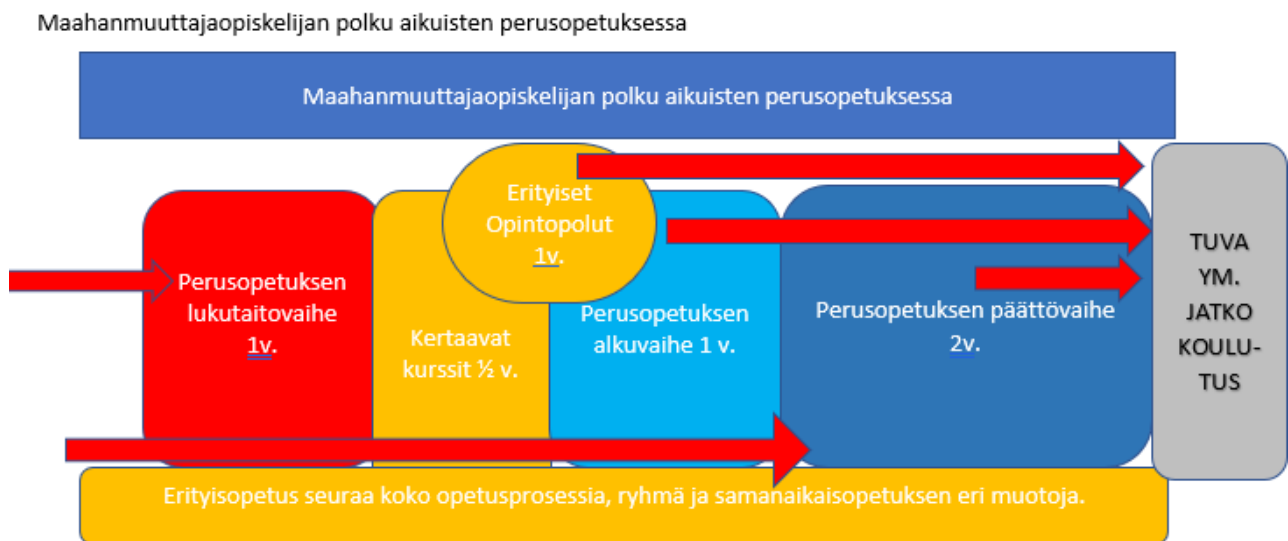
3.5. Maahanmuuttajat Turun ammatti-instituutissa

Ammatillisessa koulutuksessa muunkielisiä opiskelijoita on huomattavasti enemmän kuin lukioissa. Pelkästään Turun ammatti-instituutissa opiskelee noin 2600 muunkielistä opiskelijaa eli noin neljännes opiskelijoista.

Turun ammatti-instituutissa järjestetään maahanmuuttajille aikuisten perusopetusta (Aipe), joka on tarkoitettu yli 17-vuotiaille, heikon yleissivistävän koulutuksen saaneille henkilöille. Opiskelijat ohjautuneet pääosin TE-palveluiden, Työllisyyden kuntakoikeilun asiakkaista, perusopetuksesta,

perusopetuksen valmistavasta opetuksesta ja muista kielikoulutusta tai yleissivistävää koulutusta tarjoavista oppilaitoksista. Opiskelijoita yhteensä n. 140/v. Koulutus voi alkaa luku- ja kirjoitustaidon opetuksella tai alkaa suoraan alkuvaiheen kursseilla, joista alle 30-vuotiailla on mahdollisuus jatkaa päättövaiheeseen. Aipesta jatketaan tavallisimmin tutkintoon valmentavaan koulutukseen, mutta työkokemusta omaavat voivat työllistyä suoraankin tämän jälkeen. Oppimisvaikeuksiin annetaan yksilöllistä tukea. Lisäksi lukuvuonna 2022–23 on kokeiltu Navi-ryhmä -toimintamallia. Toiminnan tarkoituksena on ollut löytää jokaiselle oma paras tapa edetä opinnoissa ja ehkäistä opintojen keskeytymisiä. Omakielistä ohjaajan tukea on voinut saada arabian ja venäjän kielellä. Opettajien tukena on ollut viisi ohjaajaa, jotka ovat olleet tärkeässä roolissa sekä Aipen että Tuvan opetusryhmien opetuksen ja ohjauksen toteuttamisessa.

Ammatti-instituutin tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (Tuva) on tarkoitettu henkilöille, jotka tarvitsevat lisää suomen kielen- ja muita taitoja, joita tarvitaan ammatillisessa koulutuksessa ja työelämässä. Koulutuksessa tutustutaan erilaisiin ammatteihin ja koulutuksiin, sekä suomalaisen työelämän pelisääntöihin. Tuva-koulutus kestää korkeintaan vuoden ja sen voi suorittaa vain kerran. Opiskelijoita yhteensä n. 150–160. Nuori vieraskielinen (n. 30–35 opiskelijaa) ohjautuu Tuvaan tavallisimmin peruskoulun tai Aikuisten perusopetuksen jälkeen, jos toisen asteen koulutuspaikka on jäänyt saamatta tai se on keskeytynyt väärän koulutusvalinnan tai puutteellisen kielitaidon takia. Tuvassa on mahdollista korottaa peruskoulun arvosanoja ja suorittaa lukiokursseja sekä ammatillisen tutkinnon osia. Lukuvuonna 2022–23 nuorten ryhmiä on kaksi, joista toinen koostuu pääosin ukrainalaisista oppivelvollisuusikäisistä pakolaisista. Vanhemmat muunkieliset (n. 120 opiskelijaa/v.) ohjautuvat Tuvaan jatkuvan haun kautta monia eri polkuja, tavallisimmin kotoutumiskoulutuksen tai Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen jälkeen. Monet siirtyvät ammatillisiin perustutkintokoulutuksiin heti kielitaidon kartuttua riittävästi ja sopivan koulutuksen alkaessa. Lisäksi Turku on saanut järjestämisluvan myös kahteen englanninkieliseen perustutkintoon. Tuvasta siirrytään kielitaidon ja uusien työelämäkontaktien kautta myös suoraan työhön.

Varsinais-Suomen ammatillisista oppilaitoksista vuosina 2013–2020 valmistuneista muunkielisistä opiskelijoista useampi kuin neljä viidestä (83 %) oli kolme vuotta valmistumisensa jälkeen sijoittunut Varsinais-Suomeen, joka kymmenes (10,1 %) Uudellemaalle ja 3 % ulkomaille. Muiden maakuntien osuus oli marginaalinen.

3.6. Maahanmuuttajat Turun Aikuiskoulutuskeskuksessa

Turun Aikuiskoulutuskeskuksessa maahanmuuttajaopiskelijoiden osuus on 19 % kaikista oppilaitoksen opiskelijoista (lokakuu 2022). Yhteensä heitä on 325 opiskelijaa. Maahanmuuttaja voi suorittaa Turun AKK:ssa perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon. Oppilaitoksessa on useita perustutkintoryhmiä, jotka on suunnattu maahanmuuttajille. Osa maahanmuuttajista opiskelee samoissa ryhmissä suomenkielisten opiskelijoiden kanssa. Tutkintokoulutuksissa on 218 maahanmuuttajaopiskelijaa. Suuri osa heistä opiskelee perustutkintoa. Maahanmuuttajaopiskelijoita on paljon mm. rakennusalan, talotekniikan, autoalan, sosiaali- ja terveysalan, matkailualan, puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan, puhtausalan, kaupan alan sekä kone- ja tuotantotekniikan alan koulutuksissa.

Ennen ammatillista koulutusta maahanmuuttajaopiskelijat voivat osallistua TUV A-koulutukseen. TUV A-koulutuksessa opiskellaan mm. opiskeluvälmiuksia, jotka valmistavat maahanmuuttajaopiskelijoita ammatilliseen tai lukiokoulutukseen. Tuva-ryhmiä Turun AKK:ssa on 3, joissa opiskelee yhteensä 80 opiskelijaa. AKK järjestää myös Suomen kieltä rakennusalalle-koulutusta sekä kotoutumiskoulutuksen 4. moduulikoulutusta. Muissa kuin tutkintokoulutuksissa opiskelee 107 maahanmuuttajaa.

Jokainen maahanmuuttajaopiskelija saa riittävän henkilökohtaisen ohjauksen ja tuen kaikissa opintojen vaiheissa. Opiskelijat saavat ammatillista suomen kielen opetusta ammatillisen opetuksen rinnalla. Koulutusalojen ammatilliset ohjaajat sekä kolme omakielistä ohjaajaa tukevat ja ohjaavat opiskelijoita esimerkiksi käytännön työohjauksessa. Erityisopettaja ja ammatilliset erityisopettajat ohjaavat opiskelijoita, joilla on vaikeuksia oppimisessa. Digiopettajat perehdyttävät maahanmuuttajaopiskelijoita käyttämään verkko-oppimisympäristöjä. Lisäksi maahanmuuttajia ohjataan aktiivisesti oppilaitoksen työpajoihin, joissa saa henkilökohtaista apua mm. YTO-opintoihin ja työnhakuun. Ukrainalaisten määrä on nopeasti kasvanut oppilaitoksessa. Heitä on AKK:ssa yhteensä 63 opiskelijaa.

Turun AKK tekee myös aktiivista hankeyhteistyötä alueen yritysten ja julkisyhteisöjen kanssa. Oppilaitos on mukana Turun kaupungin OSKE-hankkeessa, jossa tuetaan alueen maahanmuuttajien kouluttautumista ja työllistymistä.

3.7. Maahanmuuttajat Turun ammattikorkeakoulussa

Turun ammattikorkeakoulussa opiskelee vuosittain n. 700–800 kansainvälistä opiskelijaa. Heistä noin puolet on ulkomaalaisia tutkinto-opiskelijoita ja noin neljäsosa vaihto-opiskelijoita. Lisäksi myös suomenkielisissä tutkintokoulutuksissa opiskelee yhä enemmän maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita, ja maahanmuuttajille järjestetään myös korkeakouluopintoihin valmentavaa koulutusta.

Turun ammattikorkeakoulussa järjestetään maahanmuuttajille korkeakouluopintoihin valmentavaa koulutusta sekä sosiaali- ja terveysalalla että liiketalouden ja tekniikan aloilla. Valmentava koulutus on tarkoitettu maahanmuuttajille, joiden tavoitteena on hakeutua suomenkielisiin korkeakouluopintoihin. Koulutuksessa painottuvat alakohtainen suomen kielen taito sekä yleiset korkeakouluvälmiudet (esim. digitaidot, matematiikka ja englannin kieli). Valintakriteerinä ovat korkeakoulukelpoisuus ja suomen kielen taito vähintään taitotasolla B1. Valmentavassa koulutuksessa opiskelee vuosittain n. 40 opiskelijaa. Valmentavan koulutuksen jälkeen monet opiskelijoista hakeutuvat opiskelemaan korkeakoulututkintoa.

Viime vuosina maahan muuttaneille on järjestetty myös avoimen AMK:n opintoina toteutettuja korkeakouludiplomi- ja osaajakoulutuksia, joiden laajuus on 35–60 op ja kesto yksi lukuvuosi. Koulutukset ovat rakentuneet joistakin yhteisistä opinnoista sekä opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisista tutkintokoulutusten opintojaksoista. Näiden tutkintokoulutuksia lyhyempien opintojen tavoitteena on, että erityisesti korkeakouluopintoja ulkomailla suorittaneet maahanmuuttajat pääsevät täydentämään joustavasti omaa osaamistaan Suomessa ja siten parantamaan omia työllistymismahdollisuuksiaan omalle alalle.

AMK-opintoihin hakeutuville ja jo opintoja suorittaville maahanmuuttajille tarjotaan ohjausta opiskeluun ja opintojen suunnitteluun Turun AMK:n MOI-palvelussa. MOI-palvelusta voi kysyä neuvoa tai varata ajan ohjaamistapaamiseen.

MOI-ohjauspalvelu	
Tukea opiskelusta kiinnostuneille	Tukea opiskelijoille
<ul style="list-style-type: none"> - Opiskeluvaihtoehdot, urasuunnittelu ja koulutuskokeilut - Aikaisempien opintojen tunnistaminen ja tunnustaminen - Opintojen haku- ja valintaprosessit - Opiskeluun liittyvät maksut ja tukimahdollisuudet - Kielitaitovaatimukset ja suomen kielen opinnot - Opiskelutaidot korkeakouluopinnoissa 	<ul style="list-style-type: none"> - Oppimistehtävien ja opinnäytetyön työstäminen, tenttiin valmistautuminen jne. - Suomen kielen opinnot - Opiskeluun liittyvät käytännön asiat (esim. opintojaksoille ilmoittautuminen, tiedonhaku ja tietojärjestelmien käyttö) - Lukuvuosimaksu-velvollisten stipendijärjestelmä

3.8. Muunkielisille järjestettävä opetus Turun työväenopistoissa

Omaehtoisesti suomea voi opiskella vapaan sivistystyön oppilaitoksissa (kansanopistot, työväen- ja kansalaisopistot sekä kesäyliopisto). Kaikki suomen kielen oppimismahdollisuudet löytyvät Finnish Courses -sivustolta <https://finnishcourses.fi/>.

Turun suomenkielisessä työväenopistossa muunkielisille järjestettävä opetus on koottu vuonna 2010 perustettuun Luuppiin. Enimmäkseen opetus on yleissivistävää ja harrastustavoitteista eli normaalia kansalaisopisto-opetusta. Lisäksi tarjolla on kotouttavaa koulutusta ja toimintaa. Suomen kielen koulutusta on tarjolla yli 70 kurssia vuodessa. Kursseja järjestetään illalla ja päivällä kielitasoilla A-C.

Turun suomenkielinen työväenopisto järjestää lisäksi kotouttamiskoulutusta kotiäideille. Suomen kielen koulutusta järjestetään kolmessa ryhmässä, joista yksi on luku- ja kirjoitustaidottomille pakolaisäideille, yksi muille pakolaisäideille ja yksi muille äideille.

Turun suomenkielisessä työväenopistossa on tarjolla lisäksi maahanmuuttajien nuorisotakuukoulutuksia, jotka on suunnattu ilman peruskoulua oleville nuorille. Vuonna 2023 koulutusta jatketaan omana toimintana ja tässä yhteydessä laajennetaan kohderyhmää 18-29 -vuotiaista 18-35 -vuotiaisiin. Koulutus sopii maahanmuuttajalle, joka tarvitsee suomen kielen opintoja saavuttaakseen suomen kielessä taitotason, joka mahdollistaa etenemisen toisen asteen koulutukseen, siihen valmentaviin jatko-opintoihin tai suoraan työhön. Suomen kielen opintojen lisäksi opiskellaan opiskelutaitoja, työelämä- ja yhteiskuntatietoa, sähköistä viestintää ja perehdytään toisen asteen koulutusjärjestelmään ja opiskelupaikan hakuun. Koulutuksessa painotetaan nuorten sosiaalisten valmiuksien vahvistamista, syrjäytymisen ehkäisemistä ja kulttuurista integraatiota.

Åbo svenska arbetarinstitut (Arbis) tarjoaa ruotsinkielisille kotoutujille eri tasoisia ruotsin kielen kursseja pääosin iltaopetuksena.

3.9. Hyvinvointipalveluissa ulkomaalaistoimisto kotouttaa pakolaisia

Turun hyvinvointipalveluissa on ulkomaalaistoimisto, joka palvelee kansainvälistä turvaa hakeneita pääsääntöisesti alle kolme vuotta Suomessa olleita turkulaisia tarjoamalla sosiaali- ja terveyspalveluja sekä kotouttavaa toimintaa. Ulkomaalaistoimisto hoitaa muun muassa pakolaisten vastaanoton kuntaan sekä heidän vastaanottovaiheen ohjauksen, neuvonnan ja muut sosiaalipalvelut pakolaistaustaisille, jotka eivät ole työnhakijoita (kotona lapsia hoitavia vanhempia tai ikääntyneitä), alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman laatii ulkomaalaistoimisto. Lisäksi Ulkomaalaistoimiston KOTO-toiminta järjestää suomen kieleen ja yhteiskuntaan perehdyttävää ja kotoutumista edistävää ryhmätoimintaa muun muassa kotiäideille ja vanhuksille. Ulkomaalaistoimistosta pakolaistaustaiset saavat myös terveydenhoitopalveluita, joita ovat muun muassa maahantulotarkastus, terveysneuvonta, sairausvastaanotto ja psykologin palvelut.

Muut maahanmuuttajat ja muunkieliset saavat sosiaali- ja terveyspalvelut muiden turkulaisten tapaan Turun kaupungin palveluista. Sosiaali- ja terveyspalveluissa kieltä osaamattomalle asiakkaalle voidaan varata tulkitsemispalveluja.

3.10. Muunkieliset Turun työllisyyspalveluissa ja työllisyyden kuntakokeilussa

Turun työllisyyspalveluissa on menossa työllisyyden kuntakokeilu. Kaikki muunkieliset turkulaiset ovat kuntakokeilun asukkaita eli Turun kaupungin työllisyyden kuntakokeilu tuottaa heille työllisyyttä edistävät palvelut. Kotoaikaisten asiakkaiden palvelut toteutetaan osana International House Turun palveluvalikkoa, mutta kotoajan ylittäneiden työllisyyspalvelut toteutetaan muiden tapaan Käsityöläiskadulla Työpisteen tiloissa. Myös siellä päivystävät International House Turun monikieliset neuvojat. Pääsääntöisesti tilapäistä suojelua hakeneilla ukrainasta sotaa paenneilla ei ole kotikuntaoikeutta ja heidän työllisyyspalvelunsa tuottaa kuntakokeilusta huolimatta TE-toimisto vielä vuonna 2022.

3.11. Turun vapaa-ajan palvelut kotoutumisen tukena

Vapaa-ajan palveluissa tuotetaan erikseen maahanmuuttajille ja muunkielisille suunnattuja palveluita kotoutumisen tueksi. Turun museokeskus tarjoaa erilaisia selkokieliä sisältöjä, kuten opastuksia ja työpajoja, joissa tutustutaan suomalaiseen historiaan, taiteeseen, kulttuuriperintöön ja -ympäristöön. Samalla lisätään kulttuurienvälistä ymmärrystä ja yhdessä oppimista. Kulttuuria ja liikuntaa yhdistelevillä Aurajoen varren kulttuurikuntouluiteilla uusi kotikaupunki tulee tutuksi eri teemoja kautta. Reittejä on myös selkokielellä.

Liikuntapalveluiden kautta innostetaan maahanmuuttajia liikkumaan ja mielellään yhdessä suomalaisten kanssa. Erilaiset kulttuurikäytännöt huomioidaan kulttuurisensitiivisen palvelutarjonnan avulla tutustuttaen maahanmuuttajat erilaisiin liikuntalajeihin ja -paikkoihin Turussa. Kulttuurisensitiivisissä ryhmätoiminnoissa järjestetään muun muassa uimaryhmiä naisille ja miehille siten, että myös uimavalvojat ovat samaa sukupuolta kuin uimavuoron kohderyhmä sekä selkokieliä kuntosaliopastuksia. Näiden palveluiden lisäksi monikulttuurisuutta tuetaan tekemällä yhteistyötä erilaisten monikulttuuristen seurojen, yhdistysten ja järjestöjen kanssa.

Turun kaupungin kirjastoissa järjestetään kielen oppimista tukevaa toimintaa erilaisten kielikahviloiden ja lukupiirien muodossa sekä selkokieliä opastettuja kirjastokierroksia kaiken ikäisille monikulttuurisille ryhmille. Kirjastoissa on myös lainattavissa laaja valikoima suomen kielen oppimateriaaleja ja sanakirjoja omatoimiseen kielen opiskeluun sekä monikielinen kokoelma, josta löytyy kirjallisuutta lähes 100 eri kielellä. Näiden palveluiden lisäksi kirjastoissa järjestetään yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa erilaisia kotoutumista tukevia ja kulttuurista ymmärrystä lisääviä monikulttuurisia tapahtumia, työpajoja, keskustelutilaisuuksia ja luentosarjoja.

Museo-, liikunta- ja kirjastopalveluiden tavoin myös Turun filharmoninen orkesteri tarjoaa matalan kynnyksen toimintaa, joka tukee kotoutumista. Orkesteri järjestää vuodessa kaksi varsinaista tapahtumaa maahanmuuttajille, kun helmikuussa heidät kutsutaan seuraamaan orkesterin kenraaliharjoitusta Turun tuomiokirkkoon ja joulukuussa itsenäisyyspäivän juhlakonserttien kenraaliharjoitusta Turun konserttitaloon. Näiden lisäksi orkesteri tarjoaa pienemmille ryhmille satunnaisia tapahtumia, kuten tutustumiskierroksia Turun konserttitaloon sekä kutsuja orkesterin muihin avoimiin kenraaliharjoituksiin.

Nuorisopalveluissa toiminta on suunnattu kaikille lapsille ja nuorille riippumatta taustasta ja huomioiden monikulttuurisista perheistä tulevien lasten ja nuorten erityistarpeita. Turvallisen tilan periaatteita noudatetaan kaikessa nuorisopalveluiden toiminnassa, joka perustuu yhteisöllisyyteen ja osallisuuteen. Nuorisotyössä hyödynnetään menetelmiä, joiden avulla voidaan edistää yhdenvertaisuutta, osallisuutta, kotoutumista, kulttuurien välistä vuorovaikutusta, eroavaisuuksien ymmärtämistä ja moninaisuuden kunnioittamista.

3.12. Kaupunkiympäristöpalvelujen rooli kotoutumisessa

Kaupunkiympäristöpalveluissa mahdollistetaan asumis- ja muita maankäyttöpalveluja. Ympäristöpalveluilla on tärkeä rooli asuinalueiden segregaaation vähentämisessä ja kaavoituksen ohjaamisessa.

Kaupungin vuokra-asunnoista vastaavalla TVT-asunnoilla on maahanmuuttajille suunnattua asumisneuvontaa.

3.13. Muut kuin kaupunkikonsernin palvelut

Edellä on kuvailtu kaupungin omat erillispalvelut maahanmuuttajille tai muunkielisille. Todellisuudessa kotoutuminen ei toteudu vain Turun kaupungin palveluilla.

Palveluja tuotetaan yrityksissä, joilla on keskeinen rooli työllistymisessä. Suurimmissa yrityksissä tai henkilövuokratyöryhmissä voi olla maahanmuuttajille erityistukea työssä selviämiseen kuten omakielistä informaatiota tai omakielisiä työryhmiä. Yrityksillä on lisäksi rooli kansainvälisten työntekijöiden rekrytoinnissa ja rekrytoitujen työntekijöiden työlupa- ym. asioissa. Maahanmuuttajien työllisyyden edistämiseksi ja yritysten tueksi International House Turun ohjausryhmän yhteyteen on perustettu oma yrityskoordinaattorin vetämä yritysjaosto. Erityinen rooli on seudun elinkeino-yhtiöllä Turku Science Parkilla, joka on Turun mukana Talent -hankkeessa. Sen roolina on kansainvälisten osaajien houkuttelu ja yritysten tukeminen rekrytoinnissa.

Muillakin oppilaitoksilla kuin Turun kaupungin oppilaitoksilla on keskeinen rooli kotoutumisessa. Ne järjestävät suomen kielen koulutuksia, jotka on kaikki koottu Finnish Courses -sivustolle. Niillä on myös muita kotoutumista tukevia koulutuksia. Lisäksi ne tuottavat tukiresursseja kv-opiskelijoille. Tätä varten yliopistoissa on omat yksikkönsä. Korkeakoulujen SIMHE-toiminta on kaupungin keskeinen yhteistyökumppani. Se tukee sekä korkeakouluopintojen aloittamista että auttaa korkeakoulututkintojen tunnistamisessa ja tunnustamisessa asiakkaita. SIMHE-palvelu on osana International House Turun palveluvalikkoa. Koulutusyhteistyötä varten on perustettu International House Turun ohjausryhmän yhteyteen koulutusjaosto, jossa on mukana kaikki Turussa suomen kielen opetusta tarjoavat oppilaitokset kotoutumiskoulutuksista korkeakoulutukseen ja vapaan sivistystyön oppilaitoksiin.

Turun kaupungin lisäksi kotouttavaa viranomaistyötä tekevät valtion eri yksiköt. Varsinais-Suomen ELY-keskus koordinoi maahanmuuttotyötä maakunnassa. Se sopii kuntien kanssa kiintiöpakolaisten vastaanotosta, informoi kotouttamiseen ja etnisten ryhmien väliseen ymmärrykseen liittyen niin kuntia kuin muitakin toimijoita ja kilpailuttaa sekä kotouttamiskoulutukset että muut työvoimapolittiset koulutukset. ELY-keskukset mahdollistavat kotouttavaa toimintaa myös hankerahoitusten kautta. Varsinais-Suomen TE-toimiston vastuulla on kuntakokeilusta huolimatta yhä yrityspalvelut Turussakin sekä ilman kotikuntaa olevien tilapäistä suojelua saavien työllisyyden edistäminen. Kansaneläkelaitoksella on roolia myös maahanmuuttajien osalta toimeentulon turvaajana sekä kuntouttajana. Se toimii samoissa tiloissa International House Turun kanssa. Migri päättää oleskeluluvista. Digi- ja väestötietovirastolla (DVV) on tärkeä rooli maahantulijoiden rekisteröimisessä. Kaikki nämä viranomaiset ovat mukana International House Turun ohjausryhmässä.

Erityisen merkittävä rooli kotoutumisessa on kolmannella sektorilla, joka tarjoaa maahanmuuttajille ruohonjuuritason palveluja. Ne voidaan jakaa kolmeen ryhmään eli yleisyhdistyksiin, etnisiin yhdistyksiin ja uskonnollisiin yhdistyksiin. Yleishyödylliset yhdistykset tarjoavat esimerkiksi omaan osaamisalaansa liittyviä erityispalveluja vaikkapa maahanmuuttajanaisille tai nuorille. Tällaisia ovat esimerkiksi MVKK, NMKY, DaisyLadies, Yhdessä-yhdistys ja Sateenkarikoto. Etniset yhdistykset ovat samasta maasta tulleiden tai samaa kieltä puhuvien yhdistyksiä, jotka tukevat omiensa kotoutumista. Tällaisia ovat esimerkiksi Suomen ukrainalaiset ry, Länsi-Suomen somaliseura ja Bosniakit Suomessa ry. Lisäksi on uskonnollisia yhdistyksiä, jotka ensisijaisesti mahdollistavat uskonnon harjoittamisen. Niillä on kuitenkin muukin rooli kotoutumisessa ja uskontojen välisen yhteisymmärryksen lisäämisessä.

Turussa on tehostettava kolmannen sektorin kanssa tehtävää yhteistyötä ja hyödynnettävä niitä kotoutumisen ekosysteemien rakentamisessa. Tarvitaan kotouttamista edistävien kolmannen sektorin toimijoiden rekisteri, jotta yhteistyö ei perustu satunnaisiin sähköpostilistoihin.

Kolmannella sektorilla tarkoitetaan yhdistyksiä ja säätiöitä. Näiden lisäksi on rekisteröimätöntä vapaamuotoista yhteistyötä, josta ihmiset hakevat kotoutumisen tukea toisiltaan. Tällaisia epävirallisia tukiverkostoja kutsutaan neljänneksi sektoriksi. Nämä voivat toimia vapaamuotoisten tapaamisten kautta tai sosiaalisen median kautta. Sukulaisilla, samaa kieltä puhuvilla ja muilla ystävillä on tässä suuri merkitys. Heidänkin roolinsa on tunnistettava osana kotoutumisen ekosysteemiä ja löydettävä keinot, joista he saavat esimerkiksi tukea oikean tiedon löytämiseen.

4. Maahanmuuttoasioissa suuria muutoksia

4.1. Maahanmuutto ja hyvinvointialueuudistus

Vuoden 2023 alusta aloittavat hyvinvointialueet. Uudistus on kuntahistorian suurimpia, kun niiden aiemmin järjestämät sosiaali- ja terveys sekä pelastuspalvelut siirtyvät hyvinvointialueiden vastuulle. Tällä uudistuksella on merkittäviä vaikutuksia myös maahanmuuttajien palvelujen osalta. Hyvinvointialueelle siirtyvät kaikki sosiaali- ja terveyspalvelut, mutta Turussa on monien muiden kuntien tapaan järjestetty sosiaali- ja terveyspalvelujen yhteydessä työvoimaan kuulumattomien kotouttamispalvelut. Nämä palvelut jäävät pääosin kunnan vastuulle. Kuntien ja hyvinvointialueiden työnjaosta säädetään niin sanotussa mini-HE:ssä (Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain, kotoutumisen edistämisestä annetun lain sekä työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta (HE 84/2022)). Lakiesityksessä mahdollistettaisiin hyvinvointialueille sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä aiheutuneiden kustannusten korvauksien hakeminen sekä maksettaisiin osa kansainvälistä suojelua saavista henkilöistä kunnille maksettavista laskennallisista korvauksista hyvinvointialueille. Lisäksi mahdollistettaisiin hyvinvointialueiden osallistuminen alkukartoitusten ja kotoutumissuunnitelmien laadintaan silloin, kun maahanmuuttajan palvelutarve edellyttää eri viranomaisten järjestämisvastuulla olevien palveluiden yhteensovittamista.

Vastuujako 1.1.2023 alkaen

Varsinais-Suomen hyvinvointialue	Turun kaupunki
Kaikki sosiaali- ja terveystyöpalvelut (myös ulkomaalaistoimiston pakolaisille tarjoamat erillispalvelut) Sosiaali- ja terveyslain mukainen palvelutarvearvio Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden lasten tuki ja asuntolapalvelut	Opetus-, vapaa-ajan ja työllisyyspalveluiden lisäksi maahanmuuttajien kotoutumispalvelut sekä ohjaus- ja neuvontapalvelut Kotoutumissuunnitelmat (sekä työvoimaan kuuluville osana kuntakokeilua että työvoimaan kuulumattomille) Kiintiöpakolaisten vastaanotto ja heidän asumis-ym. palvelujen järjestäminen Hyvät etniset suhteet sekä rasismien vähentäminen

Koska kotouttamisessa syntyy uusi yhdyspinta kuntien ja hyvinvointialueen välille, on tätä varten perustettu yhdyspintatyöryhmä. Ryhmässä on kuntajäsenien ja hyvinvointialueiden edustajien lisäksi ELY-keskuksen, TE-toimiston ja SPR:n edustus. Työryhmä on tunnistanut haasteita ja hakenut niihin ratkaisuja. Näitä ovat kotoutumissuunnitelman ja sosiaalihuoltolain mukaisen palvelutarpeen yhteensovittaminen sekä tiedon vaihto yhteisen sähköisen järjestelmän puuttuessa. Haasteena on myös se, kuinka erottaa jo tehdyistä suunnitelmista kunnan tehtäviin tarvittavat tiedot arkaluontoisista sotetiedoista.

Asiakkailla, jotka tarvitsevat sosiaalihuollon palveluja, tehdään sosiaalihuollon ammattilaisen toimesta palvelutarpeen arviointi (SHL 36§). Jos henkilöllä on tarve sekä kaupungin vastuulla olevan kotoutumissuunnitelman laadintaan ja sosiaalihuoltolain mukaiseen palvelutarvearvioon, hänelle voidaan laatia yhteistyössä monialainen kotoutumissuunnitelma, jolloin siihen osallistuu sekä prosessista vastaavan kunnan että hyvinvointialueen edustajat. Yhtenä haasteena on tiedon kulku, koska hyvinvointialueella ja kunnalla ei ole yhteistä tietojärjestelmää, johon suunnitelmat voidaan tallentaa. Vastuujakoa suunnitelmien toimeenpanon osalta tulee vielä tarkentaa esimerkiksi huolenpidon osalta. Pakolaisten osalta kaipaa selkeytystä myös vastaanottokeskusten rooli prosessissa.

Turun ulkomaalaistoimiston vastuulla olleet työvoimaan kuulumattomien kotoutumissuunnitelmat ja niiden toimeenpano siirtyy Turun kaupungin maahanmuuttopalveluiden vastuulle. Työllisyyden kuntakokeilun takia myös työvoimaan kuuluvien kotoutumissuunnitelmat ovat kaupungin vastuulla ja tehdään maahanmuuttopalveluissa osana International House Turun palveluvalikkoa. Näiden suunnitelmien tekemiseen mahdollistuu synergiaetu ja myös kotiäitien suunnitelmissa keskeisempään rooliin nostetaan polutus kohti työmarkkinoita lasten varttuessa päivähoito- ja kouluikäisiksi.

Pelkkä suunnitelma ei kotouta ketään ja siksi ulkomaalaistoimisto on rakentanut yhteistyöverkoston kotiäitien ja ikäihmisten kotouttamista edistävään toimintaan. Kotiäitien osalta toiminta on sisältänyt vapaa-ajan palveluja ja Turun suomenkielisen työväenopiston kielikoulutusta. Äitien osallistumisen mahdollistamiseksi Turun varhaiskasvatus on järjestänyt äitien mukana tuleville lapsille lastenhoitopalvelut. Sekä kotiäitien että ikäihmisten kotouttavasta toiminnasta on huolehtinut kolme monikielistä ohjaajaa, jotka ovat siirtymässä hyvinvointialueelle ja siten yhteys aiempiin palveluihin katkeaa. Kotiäitien kotouttava toiminta on tarkoitus järjestää jatkossa myös fyysisesti uudessa paikassa eli Linnankadulle vuonna 2022 perustetun Turun kaupungin kotoutumisen osaamiskeskuksen tiloissa. Tässä yhteydessä ei ole enää tarkoituksenmukaista tarjota palvelua vain

pakolaisäideille vaan kaikille työelämän ulkopuolella oleville kotiäideille (ja mikäli on tarvetta myös isille).

Turun kaupungin osalta erityisinä haasteina on asuntojen järjestäminen, joka on hoidettu sen oman vuokraloyhtiön TVT:n kautta. Sillä ei kuitenkaan ole vapaata asuntoreserviä. Työvoimaan kuulumattomien kotoutumissuunnitelmat on Turussa kirjattu sosiaalihuollon Efficatietojärjestelmään, johon kaupungilla ei ole pääsyä hyvinvointialueuudistuksen toteuduttua, kun sosiaalihuollon tehtävissä olevat siirtyvät hyvinvointialueille. Valtio on tuomassa kunnille kirjaamisjärjestelmän, joka on käytettävissä vasta uuden kotoutumislain tultua voimaan vuoden 2025 alussa. Tähän väliin jäävälle siirtymäajalle tarvitaan jokin ”laastariratkaisu”. Tällaista on selvitetty osana Turun kaupungin käytössä olevaa ForeDatan tuottamaa ForeAmmatti-ohjelmaa.

4.2. Ukrainasta sotaa paenneet

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on aiheuttanut humanitäärisen kriisin, jonka ansiosta sotaa on paennut miljoonat ihmiset. Heillä on ollut mahdollisuus hakea Suomessa ensimmäistä kertaa käytössä olevaa tilapäisen suojelun lupaa, joka myönnetään vuodeksi kerrallaan. Suomessa tilapäistä suojelua on myönnetty noin 30 000 hengelle. Tilapäinen suojelu eroaa muista turvapaikkapäätöksistä lyhyen määräajan lisäksi siinä, että siihen ei liity kotikuntaoikeutta. Heidät rekisteröidään vastaanottokeskuksiin. Kunnan tulee järjestää tilapäistä suojelua saaville mahdollisuus hakeutua esi- ja perusopetukseen sekä toisen asteen opetukseen. Kunnan on järjestettävä varhaiskasvatusta lapselle, joka asuu kunnassa huoltajiensa työn, opiskelun, sairauden tai vastaavien syiden vuoksi, vaikka lapsella ei olisi kotikuntaa. Myös kiireellisissä tapauksissa tai olosuhteiden muutoin niin vaatiessa kunnan on huolehdittava varhaiskasvatuksen järjestämisestä muullekin kunnassa oleskelevalle lapselle kuin kunnan asukkaalle. Ilman kotikuntaoikeutta olevista kunta ei saa turvapaikkaa hakeneista maksettavaa korvausta. Jos kunta tekee alkukartoituksen tilapäistä suojelua saavalle henkilölle, joka ei ikänsä tai muun syyn vuoksi ole hakeutumassa TE-toimistoon työnhakijaksi, kunnalle voidaan korvata alkukartoituksesta aiheutuneet kustannukset kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaisesti.

Tilapäistä suojelua saavien välttämätön toimeentulo katetaan vastaanottolainsäädännön mukaisesti vastaanotto- ja käyttörahalla. Heillä ei ole pääsääntöisesti oikeutta toimeentulotukeen tai asumisperusteisiin etuuksiin eikä työmarkkinatukeen. Heillä on mahdollisuus osallistua ilman työmarkkinatukea työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin kuten työvoimakoulutuksiin, jos rekisteröityvät työnhakijoiksi TE-toimistoon. Toisin kuin muut pakolaiset heillä on heti työnteko-oikeus. Muilla pakolaisilla on kolmen kuukauden ja ilman biometristä passia jopa kuuden kuukauden karenssi ennen kuin voivat ottaa vastaan työtä.

Tilapäistä suojelua saavat ovat TE-toimiston asiakkuudessa myös Turussa ja muissa kuntakokeilukunnissa. Valmisteilla olevan lakiesityksen mukaan vastuu heistä siirtyy kuntakokeiluille 1.3.2023.

Tilapäistä suojelua saavat eivät ole myöskään Suomen oppivelvollisuuden parissa. Heillä on työnteko-oikeus, mutta heidän työllisyyspalvelunsa on kuntakokeilusta huolimatta muista muunkielisistä poiketen Turussakin TE-toimiston vastuulla. Tähän on valmisteilla mahdollinen muutos. Tilapäistä suojelua saavien edellytykset kotikunnan saamiselle voivat täytyä keväällä tai kesällä 2023, kun heille myönnettyjen tilapäisten oleskelulupien voimassaoloaika on jatkettu ja he ovat asuneet Suomessa yhtäjaksoisesti vähintään vuoden ajan. Kotikunnan saaminen edellyttää myös, että henkilöllä on olosuhteet huomioon ottaen tarkoitus jäädä vakinaisesti Suomeen asumaan.

Kotikuntaa haetaan digi- ja väestötietovirastosta. Hallituksen esityksellä HE 135/2022 halutaan mahdollistaa se, että tilapäistä suojelua hakevista kuntaoikeuden saaneista voidaan maksaa kunnalle korvaukset samoin perustein kuin kansainvälistä suojelua saavien osalta.

Ukrainasta paenneet muodostavat selvän enemmistön vastaanottojärjestelmän parissa olevista pakolaisista. Heidän osuutensa Pansion vastaanottokeskuksessa olevista oli yli 90 prosenttia lokakuussa 2022. Määrän oletetaan yleisesti jopa kasvavan talven 2022-2023 aikana. Pansion vastaanottokeskuksessa 10.10.2022 olevien turvapaikanhakijoiden määrät:

	Yhteensä	Ukrainalaisia
Pansion vok	402	275
Kuntamalli	534	534
Yksityismajoitus	3735	3485
Yhteensä	4671	4294

Jos ukrainalaiset hakevat laajasti kotikuntaoikeutta, Turku voi saada jopa 1000 uutta asukasta eli saman verran kuin Turun muunkielinen väestö normaalisti lisääntyy vuosittain. Toisaalta luvut kertovat myös, että vastaanottojärjestelmässämme olevien muiden kuin ukrainalaisten pakolaisten määrät ovat kääntyneet laskuun. Venäjän tapahtumat voivat johtaa siihen, että Turkuunkin hakeutuu tulevaisuudessa kasvava määrä venäläisiä turvapaikanhakijoita tai että Venäjältä tulee vuoden 2015 tapaan merkittävä määrä kolmansien maiden turvapaikanhakijoita osana hybridisodankäyntiä.

ELY-keskuksen arvion mukaan vuonna 2023 Varsinais-Suomen kuntiin siirtyy noin 3 000 pakolaista, mikä on kymmenkertainen määrä vuoteen 2022 verrattuna. Tilanne ei ole niin dramaattinen kuin luvuista voisi päätellä, sillä ukrainalaiset ovat jo asettuneet eri puolille Varsinais-Suomea. Vastuu peruspalveluista siirtyy kuitenkin kunnille, hyvinvointialueelle ja muun muassa Kelalle. Muutokseen on syytä varautua ja valmistautua. Turussa tilapäistä suojelua saaneet lapset on jo nyt otettu heidän tarpeensa mukaan varhaiskasvatukseen sekä perus- ja muun opetuksen palveluihin. Kotikunnan myötä tulevaan oppivelvollisuuteen on varauduttu. Kotikuntaoikeuden myötä heille tarjotaan vastaavat palvelut kuin muille pakolaisille.

Olellainen kysymys on selvittää mistä ja miten asunnot hankitaan ukrainalaisille ja muillekin Turkuun jääville turvapaikan saaneille ja myös kiintiöpakolaisille, mikä osapuoli vastaa asuttamisesta ja muista ensivaiheen palveluista. Osa ukrainalaista on kokenut ja kokee traumaattisia tilanteita ja jatkuvaa psyykkistä painetta omasta ja kotimaahan jääneistä omaisista ja lähipiiristä mikä lisää erilaisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarvetta. Selvitetään työryhmässä, miten muutokseen ryhdytään varautumaan ja valmistautumaan ukrainalaisten muuttamiseen Turkuun ja mitkä ovat konkreettiset toimenpiteet ja vastuut kunnan ja hyvinvointialueen kesken. Työryhmä koostuu kunnan, hyvinvointialueen terveydenhuollon ja sosiaalihuollon henkilöstöstä ja työryhmää täydennetään tarvittaessa.

4.3. Kotolain kokonaisuudistus

Eduskunnassa on käsittelyssä esitys uuden kotouttamislain laatimiseksi (HE 208/2022). Lain tavoitteena on maahanmuuttajien kotoutumisen tehostaminen ja nopeuttaminen. Lailla on tarkoitus antaa kotoutumisen kokonaisvastuu kunnalle. Lakiuudistuksen on tarkoitus tulla voimaan samaan aikaan kuin työllisyyslakiuudistus, jossa työllisyysvastuu siirretään kunnille. Tässä yhteydessä kaikki TE-toimiston tehtävät sekä kotoutumisen että työllistymisen ja yrityspalvelujen osalta siirtyvät kuntien vastuulle. Näiden lisäksi kunnille siirtyy vastuu palvelujen hankinnasta tai järjestämisestä. Tässä yhteydessä Turun kaupungin tulee ratkaista järjestääkö se kotouttamiskoulutukset omana toimintana kaupungin oppilaitoksissa tai kilpailuttaako se koulutusten järjestämisen ja kilpailutetaanko ne seudullisesti tai mahdollisesti jopa maakunnallisesti.

Kotoutumislain kokonaisuudistuksessa muina tavoitteina on maahan muuttaneiden naisten työllisyyden edistäminen, kielipintojen laadun parantaminen ja kielitestien lisääminen kotokoulutuksen päättäneille, yritysten tarpeiden huomioiminen sekä kolmannen sektorin ja vapaan sivistystyön osuuden lisääminen.

Kunnan on laadittava maahanmuuttajien kotoutumisen toteuttamiseksi kotoutumishjelma, joka koostuu seuraavista osioista:

- Johdantojakso, jonka osana muun muassa osaamisen tunnistaminen ja
- palvelutarpeiden arviointi
- kotoutumissuunnitelman laatiminen ja monikielinen yhteiskuntaorientaatio
- Kotoutumiskoulutus, luku- ja kirjoitustaitokoulutus, aikuisten perusopetus,
- lastenhoidolla tuetut koulutukset
- Kielitaidon päättöarviointi
- Tarvelähtöisesti muita työllisyys-, koulutus- ja SOTE-palveluita
- Ohjaus ja neuvonta koko ohjelman ajan sekä lopuksi jatko-ohjaus työhön, koulutukseen tai muihin palveluihin.

Johdantojakso, joka korvaa nykyisen alkukartoituksen, on mahdollista järjestää kokonaan tai osittain omana toimintana tai kilpailuttaa kokonaan tai vain kielellisen alkukartoituksen osalta. Turussa International House Turun monikieliset asiakasohjaajat sekä heidän kielivalikkoaan täydentävät tuntineuvojat pystyvät tuottamaan useilla kielillä monikielistä yhteiskuntaorientaatiota. Tämä on otettava huomioon, kun Turku kilpailuttaa tuntineuvonnan vuotta 2025 varten.

Kotoutumissuunnitelmat Turussa tullaan laatimaan jo kuntakokeilun aikana International House Turun sateenvarjon alla sekä työvoimaan kuuluville (syksystä 2021) että siihen kuulumattomille (vuoden 2023 alusta). Siellä on tehty myös työperäisille maahanmuuttajille ja kansainvälisille opiskelijoille tarvelähtöisesti kotouttamissuunnitelmia joustavampia asettautumissuunnitelmia. Kotokoulutusten järjestämiseen Turulla on vahvaa omaa osaamista sekä Turun ammatti-instituutissa että konserniin kuuluvassa Turun Aikuiskoulutuskeskuksessa.

Kotiäideille järjestettävä lastenhoidolla tuettu koulutus on malli, joka on kehitetty Turussa. Siinä koulutuksen tuottaa Turun suomenkielinen työväenopisto ja lastenhoidon Turun varhaiskasvatuspalvelut.

Osana Turun osaamiskeskushankkeita on saatu hyvää kokemusta kielitaidon testaamisesta osaamiskartoitusten yhteydessä, mikä mahdollistaa päättöarvioiden tekemisen omana työnä Turun

maahanmuuttopalveluiden ja Turun ammatti-instituutin yhteistyönä. Osaamiskeskushankkeissa on pystytty kehittämään myös muita kotoutumista ja maahanmuuttajien työllistymistä edistäviä palveluita, joita voidaan hyödyntää. International House Turku tarjoaa jo nyt kattavat ohjaus- ja neuvontapalvelut, jotka uuden kotolain myötä tulevat pakollisiksi.

Koska kyseessä on uusi tehtävä kunnille, on valtion tarkoitus rahoittaa nämä palvelut pakolaisista maksettavien korvausten lisäksi valtionosuuksien kautta. Toisin sanoen kunnan valtionosuuden vieraskielisyyskerrointa korotetaan näiden kattamiseksi. Tässä yhteydessä näihin valtionosuuksiin yhdistetään siihen asti erillisinä valtionosuushankkeina haettavat osaamiskeskushankkeen (TEM-rahoituksen osalta) sekä ohjaus- ja neuvontapalveluhankkeen rahoitukset.

Turulla olisi hyvät edellytykset tarjota näitä palveluja niin seudun kuin maakunnankin muille kunnille. Turku on koordinaatiovastuussa ohjaus- ja neuvontapalvelujen kehittäminen Varsinais-Suomessa hankkeessa, jossa on mukana myös muut Varsinais-Suomen keskuskunnat paitsi Parainen. Vakka-Suomesta mukana ovat sekä Uusikaupunki että Laitila ja Turun seudulta Turun lisäksi Raisio.

5. Kotouttamisohjelman 2022–2025 toimenpiteet

Kotouttamisohjelman lähtökohtana on ihmiskeskeisyys. Kotouttamisohjelmaa varten tehtiin kaksi kyselytutkimusta kevätkesällä 2022 sekä hyödynnettiin muita muunkielisille suunnattuja tutkimuksia. Näillä haluttiin selvittää, kuinka Turun kasvava muunkielinen väestö voi. Turun täysi-ikäisten muunkielisten hyvinvointikysely tehtiin omana työnä. Kyselyyn vastasi 354 henkeä. Sen analysointiin palkattiin yhteiskuntatieteiden tohtori Petri Rekonen ja Gofore Oy teki klusterianalyysin aineiston pohjalta. Väestön hyvinvoinnin arvioinnissa hyödynnettiin Stiglitzin komission kahdeksaan ulottuvuuteen jakautuvaa hyvinvoinnin käsitettä. Työperäisen maahanmuuton tutkimuksessa haastateltiin sekä työperäisiä maahanmuuttajia että heitä työllistäneitä yrityksiä. Tämän selvityksen teki Innolink Oy, joka haastatteli sadan yrityksen edustajia ja 96 työperäistä maahanmuuttajaa.

Taloustieteen nobelisti Joseph Stiglitzin mukaan nimetyn komitean perustaminen liittyi äkilliseen vuoden 2008 talouskriisiin, joita tuon ajan hyvinvoinnin mittarit eivät kyenneet ennustamaan. Niinpä komitean vaateena oli kehittää sellaisia hyvinvoinnin mittareita, jotka kykenisivät paremmin mittaamaan hyvinvointia ja ennakoimaan tulevaisuutta. Stiglitzin mallin ajatuksena on tuottaa parempaa tietoa poliittiseen päätöksentekoon niin, että myös tulevaisuuden uhat tulisivat huomioituksi.

Elämänlaatu riippuu ihmisen objektiivisista kyvykkyyksistä tai varannoista, eli kaikista niistä asioista, jotka mahdollistavat ihmisen täysipainoisen toiminnan. Elämänlaatu pitää sisällään koko inhimillisen ja sosiaalisen pääoman kirjon: terveyden, koulutuksen, oikeuden säälliseen tai ihmisarvoiseen työhön, poliittisen osallisuuden, sosiaalisen ja luonnollisen elinympäristön, henkilökohtaisen ja taloudellisen turvallisuuden. Kyvykkyyksistä tai resursseista on tärkein terveys, jonka puuttuessa ei muilla kyvykkyyksien komponenteilla ole arvoa.

Stiglitzin mallin uutuutena on kestävä kehityksen painottaminen. Kestävällä kehityksellä pyritään mittaamaan järjestelmien ekologista, taloudellista ja sosiaalista kestävyttä. Stiglitzin mallissa tehdään erottelu nykyisen hyvinvoinnin ja kestävyden (sustainability) väliillä. Tämä tarkoittaa sitä, että koettu hyvinvointi ei välttämättä ilmaise sitä, kuinka vakaalle pohjalle hyvinvointi on rakennettu. Esimerkiksi sosiaalisesti kestävä kehitys saattaa uhata asuinalueiden segregatio. Pitkällä tähtäimellä tämä voi vaikuttaa vieraantumiseen, sosiaalisen pääoman kapeutumiseen ja sitä kautta syrjäytymiseen. Tätä kehitystä voidaan tarkastella kotoutumisen tai integraation ongelmana, jonka torjumiseen tarvitaan erilaisia yhteiskunnallisen palveluntarjoamisen muotoja.

Stiglitzin mallissa voidaan käyttää sekä objektiivisiä että subjektiivisiä hyvinvoinnin mittareita, jotka tarjoavat olennaista tietoa ihmisten elämän laadusta. Objektiivisten, kvantitatiivisten mittareiden (esimerkiksi tulot, koulutus ja tietyt terveyden mittarit) lisäksi mallissa painotetaan kokemuksellisten, subjektiivisten mittareiden käyttöä. Näiden mittareiden käyttöä voidaan perustella sillä, että tietyt voimakkaasti sosiaaliseen ja taloudelliseen ja terveydellisiin kehitykseen liittyvät seikat jäävät kokonaan objektiivisten mittareiden ulkopuolelle. Tällainen osa-alue on esimerkiksi turvallisuus, erityisesti rasismien ja syrjäytymisen kokemukset.

Kotouttamisohjelman tekemistä fasilitoimaan saimme Turun ammattikorkeakoulun ja Yrkeshögskolan Novian yhteisen kansainvälisen ylempään ammattikorkeakoulututkintoon valmistavan palvelumuotoilukoulutuksen opiskelijat. He järjestivät työpajoja ja tekivät

asiantuntijahaastatteluja. Heidän ryhmäjakonsa noudatti Stiglitzin eri hyvinvoinnin ulottuvuuksia alla olevin painotuksin.

1. **Terveys**

- Terveyden edistäminen, joka sisältää liikunnan, kulttuurin ja muut henkistä ja fyysistä hyvinvointia parantavat harrastukset.
- Terveydentila, jonka vastuiden osalta otetaan huomioon hyvinvointialueuudistus.

2. **Aineellinen hyvinvointi**

- Objektiivinen aineellinen hyvinvointi, esimerkiksi tulotaso.
- Koettu aineellinen elintaso.

3. **Osaaminen**

- Suomen tai ruotsin kielen osaaminen sekä näitä vahvistavat kotoutumis- ja suomen kielen koulutukset.
- Kansainväliset opiskelijat.
- Oppimisen elinkaaret päivähoidosta korkeakoulutukseen ja vauvasta vaariin.
- Koulutussegregaatio (muunkielisten aliedustus joissakin koulutusmuodoissa).

4. **Työnteko ja työelämä**

- Työperäisen maahanmuuton helpottaminen.
- Muunkielisten työllisyyden edistäminen.
- Yritysten työvoiman saannin helpottaminen näiden ryhmien kautta.

5. **Elinympäristö**

- Asuminen ja asuntojen saaminen.
- Asuinalueiden segregaatio muunkielisten keskittyessä joillekin asuinalueille.

6. **Sosiaalinen hyvinvointi ja sosiaaliset suhteet**

- Yhdessä vietetty vapaa-aikaa.
- Suomenkieliset ystävät vs. ”pyöriminen omissa porukoissa”.
- Yksinäisyys.

7. **Turvallisuus**

- Yleinen turvallisuus.
- Syrjäytymisen ehkäisy.
- Asuinalueiden segregaation mahdolliset turvallisuushaasteet.
- Rasismi.

8. **Ääni yhteiskunnassa ja ympäristö**

- Yhteiskunnallinen osallisuus.
- Poliittinen vaikuttaminen.

5.1. Terveys

Koettu terveys perustuu subjektiiviseen arvioon omasta terveydestä, mihin vaikuttavat henkilökohtaiset odotukset, kokemukset ja kulttuuriset arvot. Tämä arvio kuvastaa fyysisen terveyden lisäksi myös sosiaalista ja psyykkistä hyvinvointia. Se antaa vastaajan terveydentilasta hyvän yleiskuvan, jonka on ainakin länsimaisessa kulttuurissa havaittu olevan varsin yhdenmukainen lääkärin tekemän yleisarvion kanssa. Yleisesti ottaen kulttuurierot ovat koetun terveyden suhteen suuria, samoin erot miesten ja naisten suhteen: yleensä miehet kokevat terveytensä naisia paremmaksi. Sekä hyvinvointikyselyssämme että FinMonik-kartoituksessa (2020) kaksi kolmesta muunkielisestä koki terveytensä hyväksi.

Tuotetussa hyvinvointitutkimuksessa kartoitettiin myös eri terveystilavien käyttöä. Eniten vastaajat olivat käyttäneet terveyskeskuksen palveluja (56 % vastaajista), lääkärin palveluja (38 %) ja sairaalan palveluja (23 %). Muiden palvelujen käyttö oli selvästi vähäisempää. Tulokset olivat vastaavia FinMonik-tutkimuksen tuloksiin verrattuna. Kaupungin omien asiantuntijoiden mukaan etenkin joissakin muunkielisten ryhmissä on muuta väestöä enemmän haasteita terveystilaviin hakeutumisessa.

5.1.1. Tytöt liikkumaan

Vain 11 prosenttia Turun maahanmuuttajien hyvinvointitutkimuksen vastaajista ei harrastanut lainkaan liikuntaa, kun vastaava luku FinMonik-tutkimuksessa oli 25 prosenttia. Sen sijaan kaikille yhdeksäsluokkalaisille tehtävässä Turun koulujen terveystutkimuksessa maahanmuuttajataustaisten tyttöjen liikkuminen oli vähentynyt merkittävästi, eivätkä he kokeneet, että heille järjestetään alueilla kiinnostavaa vapaa-ajan toimintaa. He erosivat selvästi sekä suomalaistaustaisista että maahanmuuttajataustaisista pojista. Maahanmuuttajataustaisilla tässä tarkoitetaan lasta, jonka molemmat vanhemmat tai yksinhuoltajavanhempi ovat muuttaneet ulkomailta Suomeen riippumatta siitä, ovatko lapset Suomessa syntyneitä tai eivät.

Harrastaa liikuntaa vapaa-ajalla		Ulkomaalais-taustaiset tytöt	Suomalais-taustaiset tytöt	Ulkomaalais-taustaiset pojat	Suomalais-taustaiset pojat
ohjatusti	2019	45,6 %	56,9 %	57,1 %	57,5 %
	2021	33,1 %	49,7 %	53,0 %	51,9 %
omatoimisesti	2019	66,2 %	70,1 %	71,3 %	71,0 %
	2021	55,6 %	75,0 %	75,0 %	77,2 %
Alueella järjestetään kiinnostavaa vapaa-ajan toimintaa nuorille	2019	37,1 %	28,3 %	44,7 %	31,1 %
	2021	20,2 %	24,7 %	39,5 %	29,7 %

Haetaan yhdessä maahanmuuttajataustaisten tyttöjen ja mahdollisesti heidän perheiden kanssa keinot, joilla he innostuvat liikkumaan sekä tuetaan kulttuurisensitiivisiä ja innostavia liikuntapalveluja heille myös kolmannen sektorin kautta. Hyödynnetään näiden rahoittamisessa suunniteltua lasten liikuntaseteliä.

Vastuutahona liikuntapalvelut ja yhteistyössä muut vapaa-ajan palvelut sekä kasvatus- ja opetuspalvelut.

Mittarina on kouluterveyskysely (2023 ja 2025).

5.1.2. Viestintäkampanja vapaa-ajan palveluista muunkielisille

Turun muunkielisten hyvinvointikyselyssä kolme neljästä koki, että elämäntavoissa olisi parantamisen varaa. Haasteena on, että ei tunneta riittävästi terveyttä edistäviä palveluja.

Toteutetaan viestintäkampanja, jolla motivoidaan muunkielisiä vapaa-ajan palveluiden käyttöön monipuolisella, selkeällä ja ytimekkäällä viestinnällä. Kampanjassa hyödynnetään eri kanavia: mm. kouluja ja kielikursseja, Wilma-järjestelmää ja lähikauppojen ilmoitustauluja. Ohjataan ja neuvotaan vapaa-ajan palveluista International House Turun palveluissa ja kotokoulutuksissa. Varmistetaan, että tarjolla on myös kohderyhmän kanssa yhdessä suunniteltuja heitä kiinnostavia ennaltaehkäisevää terveyttä tukevia palveluja. Tavoitteena on muunkielisten osallistujien määrän lisääntyminen terveyttä edistävissä hyvinvointipalveluissa.

Vastuutahona on vapaa-ajanpalvelut yhteistyössä viestinnän, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä maahanmuuttopalvelut.

Mittareina ovat kampanjan toteuttaminen ja sen vaikuttavuuden arviointi sekä kaupungin omille että kolmannen sektorin terveyttä edistävien vapaa-aikapalvelujen tuottajille tehtävä kysely siitä, lisäksi kampanja muunkielisten osallistujien määrää.

5.1.3. Viestintäsuunnitelma terveysterveyspalveluista muunkielisille

Tarvitaan selkeät palvelukuvaukset siitä, mikä taho vastaa mistäkin terveysterveyspalvelusta. Tulee huolehtia, että viestintä tavoittaa myös vasta maahan tulleet vielä suomea tai ruotsia osaamattomat ja ottaa huomioon kulttuuriset erot (esimerkiksi lääkäri ei Turussa tule potilaan luokse vaan potilaan on hakeuduttava lääkärin luokse tai että psykiatriisiin palveluihin liittyy jossakin kulttuureissa vahva stigma).

Laaditaan yhteistyössä muunkielisten ja hyvinvointialueen kanssa terveysterveyspalvelujen viestintäsuunnitelma muunkielisille. Tarvitaan selkeät palvelukuvaukset siitä, mikä taho vastaa mistäkin palvelusta. Tavoitteena on muunkielisten parempi hakeutuminen terveysterveyspalveluihin ja tiedon lisääminen saatavilla olevista palveluista.

Vastuutahona on hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen yhteistyössä hyvinvointialueen ja viestinnän kanssa.

Mittarina on suunnitelman laatiminen muunkieliset osallistavalla tavalla ja sen toimeenpano.

5.2. Aineellinen hyvinvointi

Toimeentuloa pidetään yhtenä keskeisenä ihmisen elinoloihin kytkeytyvänä tekijänä, sillä se vaikuttaa merkittävästi terveyteen ja koettuun hyvinvointiin. Toimeentuloa voidaan mitata objektiivisella ja subjektiivisella mittarilla. Objektiivisen mittaamistavan etu on sen täsmällisyys. Subjektiivinen eli koettu toimeentulo puolestaan kertoo tulojen riittävydestä omiin tarpeisiin. Esimerkiksi objektiivisesti pienet tulot saattavat kompensoitua pienillä asumiskustannuksilla, jolloin toimeentulo koetaan hyväksi. Objektiivinen ja koettu toimeentulo eivät välttämättä siis vastaa toisiaan. Turun muunkielisten hyvinvointikyselyssä merkittävää oli, että ruoan loppumista ennen kuin vastaaja sai rahaa ostaakseen lisää, oli viimeisen 12 kuukauden pelännyt 32 prosenttia vastaajista. Hyvinvointitutkimuksen mukaan enemmän kuin joka kolmas Turun muunkielisten hyvinvointikyselyyn vastanneista halusi tehdä enemmän työtunteja.

Kaupunki voi tukea aineellista hyvinvointia auttamalla työn löytämisessä, motivoimalla henkilöä työuran kehittämiseksi ja parantamalla koulutusten kautta työelämävalmiuksia sekä antamalla tietoa toimentuloon liittyvistä asioista.

5.2.1. Henkilökohtaisten työllistämisedellytysten vahvistaminen

Toimeentuloloukut voivat estää opiskelun aloittamisen tai työnteon matalapalkka-aloilla. Maahanmuuttajille tarjotaan usein matalan palkkatason töitä ja osa-aikatyötä - joka voi sopiakin pienten lasten äideille - mutta tuet ovat parempia tai vain niin vähän pienempiä, että työnteko ei kannata. Maahanmuuttajilla ei aina ole myöskään taloudellisia mahdollisuuksia osallistua työn saamista edistävään koulutukseen. Pahimmillaan käytetään hyväksi työehtoja ja minimipalkkaa tuntemattomia maahanmuuttajia. Muita työllistymisesteitä voivat olla vakinaisen asunnon tai pankkitilin puuttuminen, lasten päivähoitotarve ja velkaantuminen.

Käynnistetään esimerkkikampanja, jossa onnistujien kautta herätetään maahanmuuttajat/muunkieliset unelmoimaan enemmän, esimerkiksi omasta asunnosta. Tavoitteena on lisätä tietoisuutta siitä, miten osaamisen vahvistamisella parannetaan työllistymismahdollisuuksia ja palkkatasoa pitkällä tähtäimellä. Lisätään kampanjalla myös työelämä tietoa. Otetaan kolmas sektori ja elinkeinoelämä mukaan kampanjan suunnitteluun ja toteutukseen. Lisätään motivointia ohjauspalveluissa.

Vastuutahona on maahanmuuttajapalvelut yhteistyössä työllisyyspalvelujen kanssa.

Mittareina ovat kampanjan toteutuminen ja muunkielisten työllisyyden paraneminen.

5.2.2. Kielen oppimista työssä

Kielikoulutuksien ja työnteon yhdistäminen takaisi pidemmällä tähtäimellä paremman toimeentulon, mutta tähän ei ole löytynyt toimivaa toimintatapaa. Jos muunkielinen opiskelee suomea työaikana, hänen tuottavuutensa on muita huonompi ja toisaalta opiskelu työpäivän jälkeen on etenkin perheelliselle vaikeaa.

Rakennetaan malleja, joilla kielen opiskelu ja työssäolo voidaan yhdistää siten, että toimeentulo on turvattu: esimerkiksi osa-aikainen työ ja osa-aikainen opiskelu. Työ voidaan aloittaa jo peruskielitasolla ja parantaa kielitaitoa työn aikana. Malli voidaan toteuttaa pilottina yhdessä ensimmäisen työpaikan löytämistä helpottavan vuokratyöryityksen kanssa.

Vastuutahona ovat maahanmuuttajapalvelut yhteistyössä työllisyyspalvelujen kanssa.

Mittarina on toteutuneen pilotin kautta työllistyneiden määrä.

5.3. Osaaminen

Uudessa asuinmaassa puhutun kielen, yhteiskunnan toimintatapojen ja ammatillisten taitojen osaaminen on tärkeä osa kotoutumista. Kotouttamistoimenpiteissä on huolehdittava kaikkien ryhmien ja yksilöiden kotoutumisesta ikään, sukupuoleen ja maahan tulon syyhyn katsomatta.

Osaamisen osalta kehittämisen tulee seurata kaupunkistrategiassa, pormestariohjelmassa ja kärkihankkeissa määritellyjä tavoitteita kotoutumiseen ja esimerkiksi ulkomaisen työvoiman veto- ja pitovoiman suhteen. Osaamisen ulottuvuuden osalta on myös varauduttava aiemmin kuvattuihin toimintaympäristön muutoksiin, erityisesti kotoutumislain kokonaisuudistukseen 1.1.2025 alkaen.

Kotoutumisen yksi peruspilareista on paikallisen kielen oppiminen. Muunkielisten suomen kielen osaamista vahvistetaan heidän koko koulutuspolkunsa aikana.

UTH - Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimuksessa (2015) kielikursseihin oli Suomessa oloaikanaan osallistunut 69 % vastaajista. Pakolaisista oli kielikursseille osallistuneet lähes kaikki, mutta työperäisistä muuttajista vain puolet. Valtion hankkimien kotokoulutusten ulkopuolelle jäävät ne maahan muuttaneet, jotka eivät ilmoittaudu työttömiksi työnhakijoiksi. Vastuu näiden koulutusten järjestämisestä siirtyy kotolain uudistuksen yhteydessä kunnille.

Turun muunkielisten hyvinvointikyselyn perusteella 70.9 % uskoi saavuttavansa ammatilliset tavoitteensa koulutuksen kautta. Toisin sanoen kielikoulutuksen lisäksi tarvitaan usein ammatin harjoittamiseen liittyvää koulutusta.

Osaamiseen liittyvät toimenpiteet

5.3.1. Monikulttuurisuuskoulutuksen vahvistaminen

Kaksisuuntaiseksi kotoutumiseksi kutsutaan mallia, jossa muunkieliset oppivat suomenkielisiltä ja suomenkieliset muunkielisiltä kulttuurien välisen ymmärryksen lisäämiseksi.

Parannetaan eri kieliryhmien välistä ymmärrystä lisäämällä eri koulutusasteille kulttuurien välisiä oppisisältöjä.

Vastuutahona on kasvatus- ja opetuspalvelut.

Mittarina ovat ilmiöpohjaiset kulttuurien väliset opetussisällöt kaupungin eri koulutusasteiden opetussuunnitelmissa.

5.3.2. Muunkielisiä lisää lukioihin ja korkeakouluihin

Koulutussegregaatiolla tarkoitetaan sitä, että muunkieliset ovat aliedustettuina lukioissa ja korkeakouluissa. Haasteena on Turun lukioiden korkea keskiarvovaatimus, jonka saavuttaminen on haastavampaa, kun opiskelukielenä ei ole oma äidinkieli. Lisäksi ei tunneta kovin hyvin korkeakoulupolkuja, ja omat vanhemmat eivät usein osaa auttaa koulutusvalinnoissa. Kun oman kieliryhmän vertaiskavereillakaan ei ole kokemusta lukio- tai korkeakouluopinnoista, hakeutuminen näihin koulutuksiin voi olla hankalampaa.

Hyödynnetään Koulusegregaation vähentäminen Turussa -projektin perusopetukseen rakennettavaa tiekarttamallia ja haetaan sitä kautta ratkaisuja muunkielisten lukio- ja korkeakouluopintoja opiskelevien lisäämiseksi. Tavoitteena on nostaa muunkielisten osuutta lukioissa ja korkeakouluissa lähemmäs heidän osuuttaan ikäryhmästä.

Vastuutahona on osaamisen kärkihanke yhteistyössä kasvatus- ja opetuspalvelujen kanssa.

Mittarina on muunkielisten osuuden kasvu lukioissa ja korkeakouluissa.

5.3.3. Oppimisvaikeuksien tunnistaminen jo alkukartoituksessa

Maahanmuuttajat ohjataan ennen koto-koulutusten alkua kielellisiin alkukartoituksiin, joiden avulla tunnistetaan heidän kielenoppimisensa kyky. Haasteena on, että kartoituksissa pääsääntöisesti jää tunnistamatta heidän mahdolliset oppimisvaikeutensa, koska esimerkiksi lukitestit sopivat vain suomea osaaville. Tämä voi vaikeuttaa suomen kielen ja muuta oppimista, kun opetusta ei näiltä osin voida tukea.

Alkukartoituksiin yhdistetään yksinkertaiset testit mahdollisten oppimisvaikeuksien tunnistamiseksi (äänen lukutesti, numeron ja kuvien yhdistämistesti tai muuta vastaavaa) viimeistään niiden tullessa kaupungin vastuulle 1.1.2025. Varmistetaan tarvittava oppimisen tuki.

Vastuutahona on maahanmuuttajapalvelut tai muu alkukartoitusten järjestämisestä tai tilaamisesta vastaava taho.

Mittareina ovat testien käyttöönotto ja tunnistettujen oppimisvaikeuksien määrät sekä tukitoimet kotokoulutuksessa.

5.3.4. Linjaus kotokoulutuksista

ELY-keskuksen kilpailuttamat kotoutumiskoulutukset eivät johda kuin osan kohdalla työllistymiseen tai työllistymispolut ovat monien kohdalla pitkiä. Vastuu kotoutumiskoulutuksista tulee kunnille 1.1.2025 ja kunnan tulee linjata, kuinka ne järjestetään. Laki tavoittelee myös kotoutumisen nopeuttamista. Turussa on tällöin mahdollista järjestää kotoutumiskoulutukset omana toimintana (TAI ja Turun AKK) tai kilpailuttamalla ne niin kuin ELY-keskus toimii nykyään. Samalla on mahdollista kehittää kotoutumiskoulutusten mallia. Omana toimintana järjestettäessä kotoutumiskoulutuksiin saadaan jatkuvuutta ja niitä voidaan kehittää pitkällä tähtäimellä siten, että niiden laatua voidaan jatkuvasti kehittää ja turvata riittävät tukiresurssit sekä suunnitella työhön asti johtavat kotoutumispolut. Kilpailuttaminen taas mahdollistaa kustannusten pitämisen hillittyinä ja jossakin tapauksessa tuloslähtöisyyden.

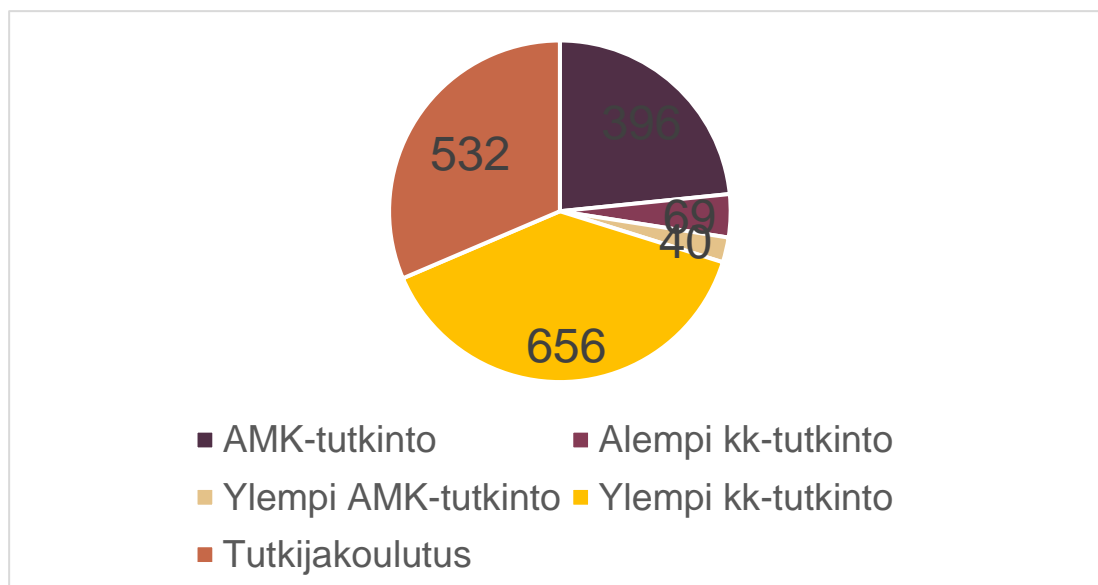
Selvitetään toimiva kotoutumiskoulutusmalli yhdessä seudun kuntien kanssa. Toimivassa mallissa kotokoulutukset voidaan jakaa alkuvaiheen kielipainotteisiin koulutuksiin ja jatkovaiheen työllistymistä edistäviin koulutuksiin. Koordinoidaan ja yhteensovitetaan valmistelu työllisyyspalvelu-uudistuksen kanssa.

Vastuutahoina ovat työllisyyspalvelu-uudistuksen valmistelu, maahanmuuttopalvelut ja seutuyhteistyö

Mittarina on kaupungin linjaus toimivasta kotokoulutusmallista.

5.3.5. Kieliopintoja myös työperäisille maahanmuuttajille ja kansainvälisille opiskelijoille

Varsinais-Suomen korkeakouluissa oli keskimäärin 1 693 ulkomaalaista tutkinto-opiskelijaa vuosina 2018–2020. Varsinais-Suomen korkeakouluissa oli 8,3 prosenttia koko maan ulkomaalaisista korkeakoulujen tutkinto-opiskelijoista vuosina 2018–2020. Ulkomaalaisia tutkinto-opiskelijoita oli maakunnassa määrällisesti eniten suorittamassa ylempää korkeakoulututkintoa ja tutkijakoulutusta. Tohtorintutkintoa suorittavien osuus oli erittäin korkea suhteessa korkeakoulujen opiskelijamäärien jakautumiseen korkeasteen tutkintojen suorittamisessa.

Uusista ulkomaalaisista korkeakouluopiskelijoista 43,2 prosenttia oli Afrikasta, 40,2 prosenttia Euroopasta, 9,3 prosenttia Aasiasta, 6,7 prosenttia Pohjois- ja Etelä-Amerikasta ja 0,6 prosenttia Oseaniasta.

Eurooppalaisten korkeakouluopiskelijoiden osuus oli korkein ammattikorkeakoulututkintoa suorittaneissa. Afrikkalaisten osuus oli korkein ylempää korkeakoulututkintoa suorittaneissa. Aasialaisten ja amerikkalaisten osuudet jakautuivat melko tasaisesti eri korkea-asteen koulutusasteille.

Asettautumistutkimuksessa vastaajista 61 % kertoi opiskelleensa suomen tai ruotsin kieltä ja 33 % kertoi haluavansa opiskella ko. kieliä. Opiskelijoista halusi opiskella suomea 38 % ja työssä olevista 39 %. Ainoastaan 5 % ilmoitti, ettei edes halua opiskella suomea tai ruotsia. Vastaajista 39 % kertoi, ettei puhu lainkaan suomea tai ruotsia ja aloittelijanakin peräti 34 %. Erinomaisesti suomea tai ruotsia puhuvia oli 17 % ja keskitasoisesti 10 %.

Ne vastaajat, jotka olivat opiskelleet suomen tai ruotsin kieltä, olivat arvioineet asettautumisensa sujuneen Turun seudulle keskimäärin muita vastaajia paremmin. Peräti 73 % arvioi paikallisten kielten osaamisen merkityksen asettautumiseensa Turun seudulla erittäin tai melko suureksi. Ainoastaan 4 % koki, ettei suomen tai ruotsin kielen osaamisella ollut lainkaan merkitystä asettautumiseen. Naiset pitivät kielen merkitystä suurempana kuin miehet.

Varsinais-Suomen ammattikorkeakouluista valmistuneista muunkielisistä runsas puolet (56,5 %) oli sijoittunut Varsinais-Suomeen, joka neljäs (26,3 %) Uudellemaalle, joka kymmenes (11,0 %) Suomen ulkopuolelle ja loput muihin maakuntiin.

Varsinais-Suomen yliopistoista valmistuneista muunkielisistä 39,4 % oli kolme vuotta valmistumisensa jälkeen sijoittunut Varsinais-Suomeen, joka kolmas (34,0 %) ulkomaille, joka viides (19,5 %) Uudellemaalle ja loput muihin maakuntiin.

Varsinais-Suomen pitovoima muunkielisistä on hyvä ammatilliselta toiselta asteelta ja kohtalainen korkeakouluista valmistuneista. Uusimaa on lisäksi houkutteleva kohde Varsinais-Suomesta valmistuneilla.

Kv-opiskelijat ja työperäiset maahanmuuttajat jäävät kotokoulutusten ulkopuolelle eivätkä opi suomea, ja sitä kautta heidän viipymänsä Turussa/Suomessa jää lyhyeksi. Korkeakouluissa opiskelevat voivat elää ”englanninkielisessä kuplassa” eivätkä opiskele suomea ja jäävät ilman töitä. Kansainvälisten opiskelijoiden alueelle jäämisen varmistamiseksi valmistumisen jälkeen on yhdessä oppilaitosten kanssa sovittava malleista, joilla opiskelijoille voidaan markkinoida suomen tai ruotsin kielen täydentäviä opiskelumalleja. Kielen opiskelu on syytä aloittaa heti opiskelun alkaessa ja jatkettava koko opiskelun ajan. Samassa yhteydessä on myös motivoitava suomen tai ruotsin kielen opiskeluun sekä tarjottava täydentäviä kielenoppimismahdollisuuksia.

Työperäisten maahanmuuttajien suomen tai ruotsin kielen opiskeluun on löydettävä uusia toteutustapoja ja malleja, jotka mahdollistavat kielen opiskelun vapaa-ajalla. Tavoitteena on lisätä myös tämän kohderyhmän kotoutumista, osallisuutta ja pysymistä Turussa.

Kartoitetaan kohderyhmän edustajien kanssa parhaat keinot suomen tai ruotsin kielen oppimiseen. Näitä voivat olla joustavat opiskelumenetelmät, joissa hyödynnetään mobiilisovelluksia ja muita teknisiä ratkaisuja, itseopiskelua, kielikahviloita ja muita

innovatiivisia menetelmiä. Levitetään tietoa näistä oppimistavoista kohderyhmälle eri palvelujen yhteydessä.

Vastuutahoina ovat osaamisen kärkihanke, maahanmuuttopalvelut, viestintä ja kaupungin korkeakouluysteistyöstä vastaavat tahot.

Mittareina ovat markkinointikampanjan onnistuminen eli sen tuottamat tähän kohderyhmään kuuluvat uudet opiskelijat sekä tehdyt asettautumissuunnitelmat.

5.3.6. Kotiäidit oppimaan suomea ja kulkemaan kohti työelämää

Muunkielisten kotiäitien työllisyysaste on huomattavasti pienempi (31 %) kuin kotimaisia kieliä puhuvien (69 %). Maahanmuuttajaäitien työllisyys Suomessa on paljon huonompi kuin muissa Pohjoismaissa. Heidän kotokoulutuksensa on Turussa järjestetty lastenhoidolla tuetusti Ulkomaalaistoimistossa. Ulkomaalaistoimiston toimintojen siirtyessä hyvinvointialueelle kotiäitien kotokoulutus jää Turun vastuulle. Ulkomaalaistoimisto keskittyi pakolaisäitien kotokoulutuksiin, mutta tilastojen mukaan suurin osa äideistä on tullut maahan puolisoina. Tästä syystä myös heidän kotoutumisensa tukemiseen on tartuttava.

Rakennetaan yhdessä kolmannen sektorin ja kaupungin kotiäitien kotouttavan toiminnan kanssa kotiäitien työllistymistä edistävä ekosysteemi, jonka tavoitteena on maahanmuuttajataustaisten äitien työllisyyden edistäminen. Ekosysteemi lähtee liikkeelle kotiäitien tavoittamisesta ja palvelun tarjontaa ei rajoiteta pakolaisäiteihin.

Tavoitteena on kotoutumispolun tehostamisella ja motivoinnilla nostaa kotiäitien työllisyysastetta. Kotiäitien kotouttavan toiminnan jäädessä kaupungin vastuulle palveluja laajennetaan koskemaan myös muita kuin pakolaistaustaisia kotiäitejä. Toimenpiteet rakennetaan kaupungin kotiäitien kotouttavan toiminnan ja kolmannen sektorin yhteistyönä. Ekosysteemiin kuuluu kotiäitien tavoittamisen lisäksi yhteiskuntaorientaatio, motivointi opiskeluun tai työllistymiseen, kieli- ja muu osaamista kehittävä toiminta sekä ohjaus työhön tai opiskeluun. Selvitetään tarvetta ja mahdollisuuksia myös kotona lapsia hoitavien isien palvelujen järjestämiseksi.

Vastuutahona on maahanmuuttajapalvelut.

Mittarina on toimintaan osallistuvien kotiäitien määrä suhteessa kotihoidon tukea saavien määrään ja ekosysteemimallin kautta työllistyvien määrään.

5.3.7. Kotouttaminen ruotsiksi

Kaksikielisenä kaupunkina Turun on mahdollistettava myös ruotsinkielinen kotoutuminen. Toisaalta työllisyysmahdollisuuksien parantamiseksi aikoinaan kotoutumisen yhteydessä ruotsin kielen opetuksesta vapautetuille tulee järjestää mahdollisuus oppia ruotsia.

Selvitetään kysyntä ja tarpeen mukaan vahvistetaan ruotsinkielisen työväenopiston (Arbis) ruotsi toisena (ja vieraana) kielenä opetusta. Kokeillaan mallia, jossa ELY:n kilpailuttamaa verkkopohjaista valtakunnallista ruotsinkielistä kotokoulutusta tuetaan tutorryhmätoiminnalla vapaaehtoisten tutorien tuella. Annetaan kotoutumista suunnitteleville realistista tietoa työllistymismahdollisuuksista ruotsiksi.

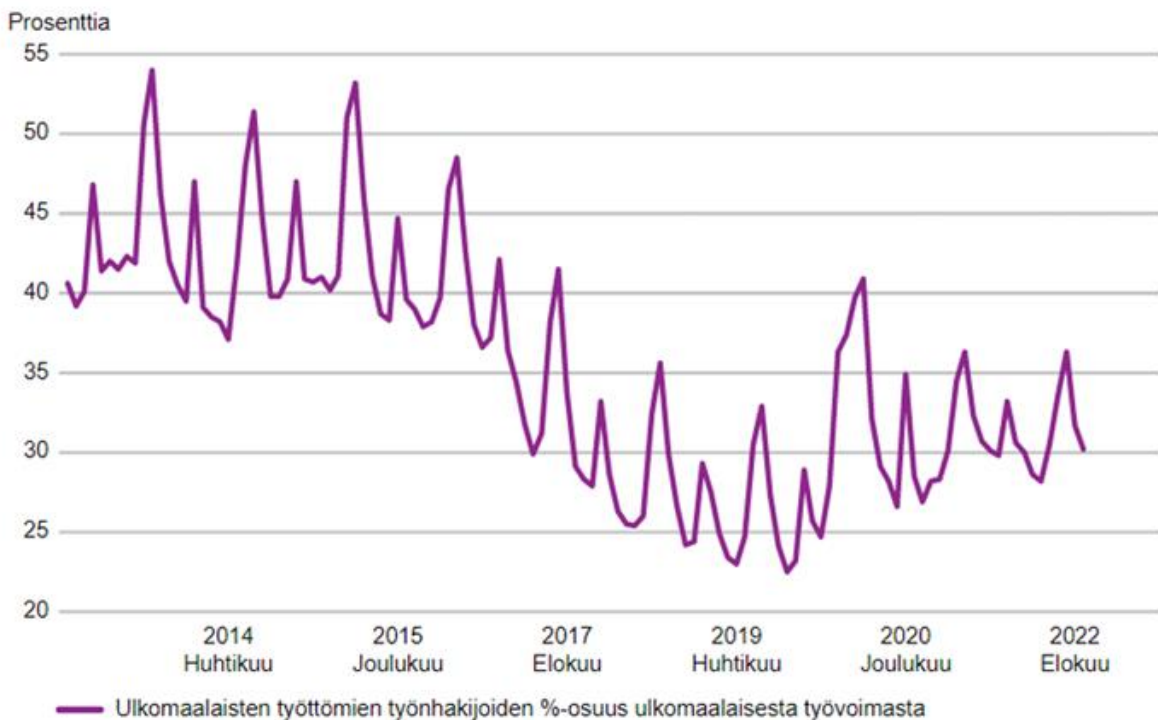
Vastuutahoina ovat kasvatus- ja opetuspalvelut sekä maahanmuuttopalvelut

Mittareina ovat ruotsinkielisten kotoutumispolkujen saatavuus ja muunkieliset opiskelijat Arbiksen ruotsin kielen kursseilla.

5.4. Työnteko ja työelämä

Muunkielisten ja etenkin passin mukaan ulkomaalaisten työllisyysaste on alemmalla tasolla kuin suomen- tai ruotsinkielisten. Se on lisäksi kantaväestöä suhdanneherkempää. Varsinais-Suomen ulkomaalaisesta työvoimasta suurempi osa on työllisyyttä edistävissä palveluissa syyskuun 2022 lopussa kuin oli vielä vuotta aiemmin. Erityisesti on noussut sekä kunnalle että yksityiselle sektorille työllistettyjen ulkomaalaisten määrä. Koulutuksien osalta on osallistuminen omaehtoisiin koulutuksiin vähentynyt ja työvoimakoulutuksiin osallistuminen lisääntynyt. Etenkin passin mukaan ulkomaalaisten osalta haasteena on, että he eivät etene työllisyyttä edistävästä palveluista pysyvämpiin työsuhteisiin työttömyyden missään vaiheessa (tätä tarkastellaan tarkemmin liitteessä).

1261. Ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden osuus ulkomaalaisesta työvoimasta
Kunta = 853 TURKU

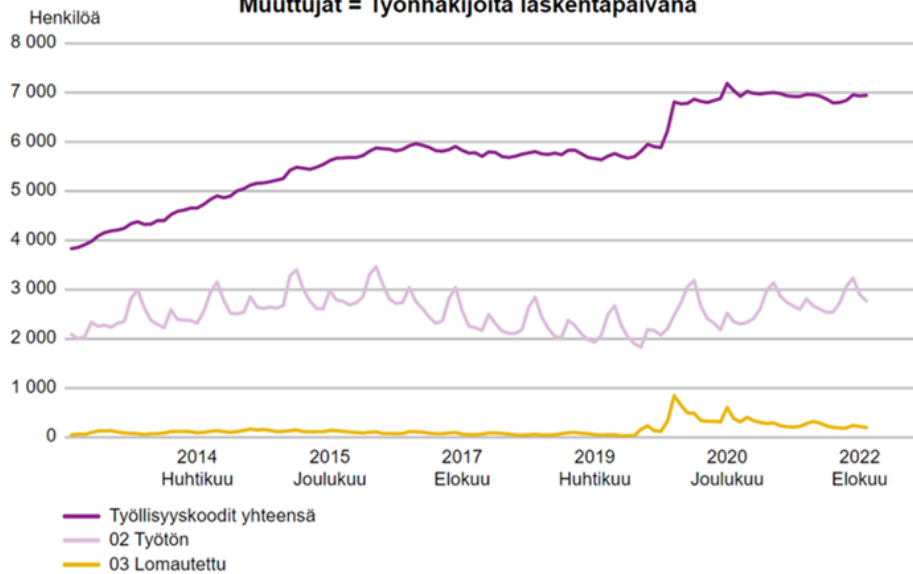

1207. Työnhakijat ammatin, koulutuksen, diagnoosin, kielen ja kansalaisuuden m

Kunta = 853 TURKU

Kielet = Muut kielinimet

Muuttajat = Työnhakijoita laskentapäivänä

TEM Työnvälitystilasto / Työ- ja elinkeinoministeriö, työnvälitystilasto

Viereisessä taulukossa on muunkieliset työnhakijat (kaikki TE-toimiston asiakkaat myös työssä olevat, jotka ovat silti työnhakijoita) ja erikseen työttömät työnhakijat ja lomautetut.

Muunkielisten hyvinvointikyselyssä työn saamisessa korostui muunkielisten oma aktiivisuus ja sosiaaliset verkostot. Työpaikkailmoituksen perusteella oli työpaikan saanut 32 prosenttia vastaajista. Lähes yhtä moni (30 %) oli ottanut suoraan yhteyttä työnantajaan. Myös ystävien ja tuttavien kautta oli suoritettu onnistuneita työnhakuja viidenneksellä vastaajista. Työharjoittelulla oli jonkin verran myös merkitystä, sillä sitä kautta työhön oli päässyt 12 prosenttia vastaajista. Vuokratyöväliitys oli työllistänyt 4 prosenttia. Sen sijaan TE-toimiston kautta työllistyneitä oli ainoastaan 2 prosenttia. Vastaavasti FinMonik-tutkimuksessa työpaikka oli saatu useimmin kysymällä suoraan työnantajalta, kun taas UTH-tutkimuksessa suurimpaan rooliin työn saannissa kohosi tuttavat. TE-toimiston merkitys työllistäjänä oli kummankin aikaisemman tutkimuksen mukaan niin ikään vähäinen.

Apua työnhaussa haettiin eniten TE-toimistosta (46 %) ja seuraavina tulivat omat ystävät (20 %) sekä järjestöt ja verkostot (20 %). Harvakseltaan käännyttiin vuokratyöfirmojen (8 %) tai International House Turun puoleen (6 %).

Laaja kielitaito on etu työtä hakiessa, sen sijaan puutteellinen kotimaisten kielten hallinta heijastuu myös työn saantiin. Vastaajista 2/3 katsoikin, että työllistymisen suurimpana esteenä on puutteellinen kielitaito. Myös puutteelliset suhteet kantasuomalaisiin (29 %), työnantajien syrjivät asenteet (25 %) ja työkokemuksen puute (24 %) katsottiin työllistymistä vaikeuttaviksi tekijöiksi. Puutteellinen koulutus (13 %) tai se, ettei tutkintoa ollut hyväksytty Suomessa (14 %) muodostivat vastaajien mielestä yhdessä tärkeän työllistymisen esteen. Vain harva katsoi syyksi sen, ettei palkkataso ollut riittävä (9 %) tai että perheenjäsenet olisivat suhtautuneet kielteisesti työnhakuun (0,3 %). Psykologisista tekijöistä kohtuullisen merkittäviksi mainittiin oma epävarmuus ja pelot työelämäään liittyen (12,6 %). Konkreettisista työllistymisen esteistä merkittävin oli ajokortin, hygieniapassin tai turvapassin puuttuminen (10 %).

Kansainvälistä työvoimaa työllistävät yritykset ovat asettautumispalvelututkimuksen mukaan useimmiten löytäneet kansainvälistä työvoimaa yleisen työnhakuilmoituksen (46 %) tai henkilöstövuokrausyrityksen kautta (21 %). Työvoimaa oli löydetty usein myös ns. puskaradion, eli yrityksessä jo työskentelevien ulkomaalaisten työntekijöiden kautta, ja työnhakijoiden suorien

yhteydenottojen kautta. Korkeakouluja oli hyödynnetty kansainvälisen työvoiman löytymisessä vain 9 % vastaajayrityksissä. Vain 6 % yrityksistä kertoi käyttäneensä relokaatiopalveluja. Valtaosa (84 %) yrityksistä ei kaipaa lisätukea kansainvälisen työvoiman löytämiseksi. Vastaajayritysten osalta kansainvälinen rekrytointi oli siis pääasiassa sujunut onnistuneesti niillä menetelmillä, joita he olivat tähän mennessä käyttäneet.

Työllisyyspalvelu-uudistuksen myötä kuntien rooli työvoiman maahanmuuton edistämisessä kasvaa entisestään. Kansainvälisestä rekrytoinnista ja työnvälityksestä tulee osa kuntien järjestämisvastuulla olevia työllisyyspalvelutehtäviä. Pääosa TE-hallinnon kansainvälisen rekrytoinnin asiantuntijoista siirtyy kuntien palvelukseen.

5.4.1. Kehitetään täsmäläkkeitä muunkielisten työllisyyden edistämiseksi

Sekä maahanmuuttajien että muunkielisten työttömyys on monissa maahanmuuttajaryhmissä suurempi kuin työttömyys keskimäärin. Osa työnantajista ei ole edelleen valmis palkkaamaan muunkielisiä. Tutor-mallissa työpaikan muunkielinen työntekijä tukee muiden muunkielisten työllistymistä yritykseen.

Tarjotaan aktiivisia yhden luukun palveluja, jotka on selkeästi sanoitettu sekä työnantajille että työntekijöille. Arvioidaan palvelujen vaikuttavuutta ja luovutaan niistä, jotka eivät edistä työllistymistä. Hyödynnetään tutormallia ja autetaan työnantajia saamaan hyviä kokemuksia ja oikeaa tietoa muunkielisistä työntekijöistä esimerkiksi yhteistyössä henkilöstövuokrayhtiöiden kanssa. Verkostoyhteistyöllä yritysten kanssa annetaan asiakkaille realistinen kuva Suomen työmarkkinoista. Tavoitteena maahanmuuttajien/ muunkielisten työllisyyden lisääminen.

Vastuutahoina ovat työllisyyspalvelut ja maahanmuuttopalvelut.

Mittarina on muunkielisten työllisyyden paraneminen (voidaan suhdannevakioida vertaamalla kokonaistyöllisyyden kehitykseen).

5.4.2. Muunkielisten työllistyminen osaamista vastaaviin tehtäviin

Maahanmuuttajat/muunkieliset työllistyvät osaamistaan tai koulutustaan alemman tason työpaikkoihin, tai heidän osaamispotentialinsa jää hyödyntämättä. On tärkeää, että muunkieliset eivät koe olevansa ylikoulutettuja työhönsä. Nuoret tarvitsevat hyviä esimerkkejä, joita seurata ja lisäksi mieluisiin töihin työllistyneet voivat toimia kaupungin vetovoimatekijöinä.

Rakennetaan malli, jossa kehitetään edelleen osaamiskeskushankkeiden parhaita käytänteitä niin Turussa kuin muissakin kunnissa. Rohkaistaan asiakkaita osaamisen kartoittamiseen, tunnistamiseen ja tunnustamiseen. Ohjataan muunkieliset hänelle sopivaan työhön ja koulutukseen. Tunnistetaan Turussa jo asuvat talentit ja autetaan heitä muotoilemaan ja sanoittamaan osaamisena yrityksiä varten.

Vastuutahoina ovat työllisyyspalvelut, maahanmuuttopalvelut sekä oppilaitokset.

Mittarina on uudessa muunkielisten hyvinvointikyselyssä tai vastaavassa niiden osuus, jotka kokevat tekevänsä koulutusta vastaavaa työtä on lisääntynyt.

5.4.3. Kielitaidon ja työosaamisen kehittäminen työllistämällä kaupunkiin

Kielitaidon puutteellisuus on keskeisimpiä muunkielisten työllistymistä estäviä tekijöitä.

Kokeillaan mallia, jossa huonommalla kielitaidolla olevia työllistetään työllistämistuella kaupungille tehtäviin, joissa käytetään myös suomen kieltä ja lisäksi mahdollistetaan suomen kielen opiskelu, johon käytetään osa työajasta. Jaksoon sisällytetään myös osaamisen kartoitus ja jatkopolutus avoimille työmarkkinoille tai siihen johtavaan opiskeluun.

Vastuutahoina ovat työllisyyspalvelut sekä kielikoulutuksen osalta kasvatus- ja opetuspalvelut.

Mittarina on kokeilun toteutuminen.

5.4.4. Kaupunki rekrytoi muunkielisiä

Kaupungin strategia on edistää maahanmuuttajien työllistämistä, mutta julkinen sektori työllistää edelleen huomattavasti vähemmän maahanmuuttajataustaisia kuin yksityinen sektori. Turun kaupungin muunkielisten työntekijöiden suhteellinen osuus ei vastaa osuutta koko väestöstä. Maahanmuuttajien palkkaamisella voidaan vastata myös monikulttuuristen asiakkaiden palvelutarpeisiin. Näin saadaan samalla tärkeitä kulttuuritulkkieja ja tukipilareita (esimerkkinä THL).

Kaupungin toimii esimerkkinä ja palkkaa uusrekrytointien yhteydessä muunkielisiä jokaiselle toimialalle.

Vastuutahoina ovat rekrytointipalvelut kaupungin eri toimintojen kanssa

Mittarina on muunkielisten työntekijöiden suhteellisen osuuden lisääntyminen

5.4.5. Kannusteita työnantajille

Työnantajien halukkuus maahanmuuttajataustaisten työllistämiseen on huonompi kuin suomalaistaustaisten.

Selvitetään mahdollisuus aloittaa kokeilu, jossa haastavammassa asemassa olevan maahanmuuttajan työllistämiseksi on olemassa riittävät kannusteet.

Vastuutahona on työllisyyspalvelut.

Mittarina on kokeilun toteuttaminen, ja mittari päivitetään kotouttamisohjelman voimassaolon aikana.

5.4.6 Jaetaan onnistumistarinoita

Esimerkit rohkaisevat ja tekevät kaupungista halutumman paikan työvoimalle.

Kootaan kaupungin sivuille onnistumistarinoita eri kielillä sekä kansainvälisistä työntekijöistä että työllistyneistä muunkielisistä.

Vastuutahoina ovat viestintä, maahanmuuttopalvelut ja työllisyyspalvelut.

Mittarina on vähintään kymmenen onnistumistarinaa kaupungin sivuilla.

5.4.7. Työvoimapankki työpulasta kärsiville yrityksille

Joillakin aloilla on krooninen työvoimapula eikä osajia löydy suomalaisten vanhetessa.

Haetaan rahoitusta, jolla voidaan rakentaa Suomeen muuttamaan haluavista työvoimapankkeja työvoima-aloille, joista yritykset voivat helposti rekrytoida osajia ja joiden kotoutumista kaupunki tukee tarjoamalla International House Turun kautta asettautumispalveluja. Malli voidaan toteuttaa yhdessä muiden kuutoskaupunkien kanssa.

Vastuutahoina ovat Talent-toimijat eli maahanmuuttajapalvelut ja Turku Science Park.

Mittarina on työvoimapankin syntyminen.

5.5. Elinympäristö

Turussa muunkieliset keskittyvät kaupungin osiin, joista heidän on helppo löytää asunto kohtuuhinnalla ja josta he löytävät samankielisiä ja -henkisiä asukkaita. Segregaatiolla tarkoitetaan asuinalueiden sosiaalista ja etnistä eriytymistä, jonka seurauksena tietyt väestöryhmät ovat yliedustettuja toisilla ja aliedustettuja toisilla alueilla. Segregaatiosta voi olla positiivisia seurauksia (etnisten keskittymien sosiaaliset hyödyt), mutta siihen saattaa negatiivisena piirteenä liittyä merkittävää huono-osaisuutta, kuten työttömyyttä, koulujärjestelmän ongelmia ja rikollisuutta.

Muunkielisten osuus Turun eri alueilla 31.12.2021

Hirvensalo-Kaksikerta	6 %
Keskusta	5,9 %
Länsikeskus	6,5 %
Maaria-Paattinen	8,7 %
Nummi-Halinen (jos otetaan pelkkä Halinen 33,7 %)	17,6 %
Pansio-Jyrkkälä	27,2 %
Runosmäki-Raunistula	13,9 %
Skanssi-Uittamo	8,7 %
Pääskyvuori-Huhkola	12,3 %
Asuin-Lauste	45,4 %
Vaala	29,8 %
Varissuo	53,4 %
Turku yhteensä	12,9 %

Muunkielisten hyvinvointikyselyn vastaajajoukossa Turun tunki kodikseen huomattavan suuri osa vastaajista (77,6 %). Vielä suurempi osa tunki viihtyvänsä nykyisessä asuinympäristössään (85,1 %). Palveluiden riittävyyteen omassa lähiympäristössä oltiin hieman vähemmän tyytyväisiä (72,8 %). GoForen suorittamien analyysien perusteella on havaittavissa lisäksi se seikka, että mitä kauemmin henkilö oli Turussa asunut, sitä suuremmalla todennäköisyydellä hän tunki Turun kotikaupungikseen.

5.5.1 Mahdollistetaan muunkielisten asuminen kaupungin muissakin osissa välivuokrausmallilla

Asuinalueiden kielellisen segregaaation vähentämiseksi tarvitaan rohkeita päätöksiä tinkimättä empaattisuudesta.

Rakennetaan yritysten kanssa välivuokrausmalli, jossa mahdollistetaan maahanmuuttajataustaisten asuntojen saaminen myös muista kaupungin osista. Lisätään vuokra-asuntotuotantoa myös muilla alueilla. Otetaan huomioon myös tarve perhekokoiisiin isompiin asuntoihin.

Vastuutahoina ovat maahanmuuttopalvelut sekä Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen kärkihanke, TVT ja ympäristöpalvelut.

Mittari: Muunkielisten suhteellinen osuus tasoittuu kaupungin eri osissa.

5.5.2 Ratkotaan asuntojen saamiseen liittyvää ongelmaa

Turussa on tunnistettu yhdeksi kriittiseksi menestystekijäksi asuntojen saannin vaikeus turvapaikan saaneille. Ongelma koskee kaikkia kasvukeskuksia, joissa on pula asunnoista ja siksi vaikea löytää niitä kiintiöpakolaisille tai tilapäistä suojelua saaneille ukrainalaisille ja jossakin tapauksissa myös työperäisille maahanmuuttajille.

Rakennetaan malli asuntojen saamiseksi näille kohderyhmille. Se voi sisältää asuntojen etsintäpalvelujen hankintaa, välivuokrausmallia ja olemassa olevan asuntokannan kartoittamista.

Vastuutaho: Maahanmuuttajapalvelut

Mittarina kiintiöpakolaisten vastaanotto ei jatkossa viivästy asunnon saamisen esteiden takia.

5.5.3. Lisätään muunkielisten asuttamien alueiden houkuttelevuutta suomen- ja ruotsinkielisille

Maahanmuuttajavalttaisten asuinalueiden houkuttelevuus uhkaa heiketä ja alueet ”köyhtyvät”.

Kokeillaan uusia rohkeita ideoita asuinalueiden arvostuksen lisäämiseksi ja lisätään myös alueiden houkuttelevuutta suomenkielisille sanoittamalla niiden tarina uudelleen ja tuomalla esiin yhteisöllisyyden tuki ja muut alueiden vahvuudet, sekä järjestetään kaikkia asukkaita yhdistäviä tapahtumia.

Vastuutaho: Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen kärkihanke.

Mittari: Muunkielisten suhteellinen osuus tasoittuu kaupungin eri osissa.

5.5.3. Ryhdy turkulaiseksi -kampanja ukrainalaisille tilapäistä suojelua saaneille

Ukrainalaiset tilapäistä suojelua saaneet saavat mahdollisuuden hakea kotikuntaoikeutta, kun heidän tilapäinen suojelunsa on jatkunut vuoden eli maaliskuusta 2023 alkaen. Kotikunnan saaminen mahdollistaa heille kaikki palvelut ja tuo kasvua kaupunkiin. Kotikunta on ehtona pakolaiskorvausten saamiseen.

Alla on taulukko Turun Pansion vastaanottokeskuksen vastuulla olevien tilapäistä suojelua saaneiden osalta vuoden täytyminen. On huomattava, että monet heistä asuvat Turun sijaan muissa Varsinais-Suomen kunnissa kotimajoituksessa tai kuntamallin mukaisissa asunnoissa.

Tilapäistä suojelua saaneilla 12 kk täynnä	2023									Kaikki yhteensä
	Maalis-kuu	Huhti-kuu	Touko-kuu	Kesä-kuu	Heinä-kuu	Elo-kuu	Syys-kuu	Loka-kuu	Marras-kuu	
Turun Pansion vastaanottokeskus	370	1382	455	466	224	262	175	142	97	3573

Järjestetään ukrainalaisille Ryhdy turkulaiseksi -kampanja, jossa tavoitteena on saada ukrainalaisista tuhat uutta turkulaista.

Vastuutaho: viestintä ja maahanmuuttopalvelut yhteistyössä Suomen ukrainalaiset ry:n ja ortodoksisen kirkon kanssa.

Mittari: uusien turkulaisten määrä on kasvanut vähintään tuhannella Ukrainasta tulleella.

5.6. Sosiaalinen hyvinvointi ja sosiaaliset suhteet

Sosiaaliset suhteet ovat tärkeä osa ihmisen elämää. Niillä on vaikutusta yleisterveyteen, kuten myös siihen, millä tavalla ihminen liittyy yhteiskuntaan. Sosiaalinen tuki voidaan ymmärtää sosiaalisista suhteista saatavaksi voimavaraksi. Etenkin luottamukselliset suhteet ovat tärkeitä. Sosiaaliset suhteet liittyvät vahvasti subjektiivisen hyvinvoinnin alueeseen. Omien tunteiden sanoittaminen ja henkilökohtaisten tunteiden jakaminen luo pohjaa myös kuulumisen tunteelle. Kotoutumisen yhtenä mittarina voidaan pitää sitä, onko muunkielinen onnistunut saamaan suomen- tai ruotsinkielisiä ystäviä.

Turun muunkielisten hyvinvointikyselyssä lähes puolella vastaajista oli vähintään kaksi läheistä ystävää, noin kolmasosalla yksi ja viidesosalla ei yhtään läheistä ystävää. FinMonik-tutkimukseen vastanneista 92 prosentilla oli ainakin yksi läheinen ystävä. Kun 20 prosentilla vastaajista ei ole yhtään läheistä ystävää, on syytä kysyä, ovatko sosiaaliset voimavarat Turun muunkielisten osalta kaikin osin parhaalla mahdollisella tasolla. Muunkielisille suunnatussa kyselyssä selvisi, että 58,5 prosentilla oli kantasuomalaisia ystäviä. Kantasuomalaisia ystävyys-suhteita oli syntynyt tasaisesti työn (28,2 %), opiskelun (33,6 %) ja vapaa-ajantoiminnan (29,7 %) kautta. Kuitenkin huomattavalla

osalla kyselyyn osallistuneista (41,5 %) ei ollut kantasuomalaista ystävää.

5.6.1. Vapaa-ajan palvelut osaksi kotokoulutuksia

Vapaa-ajan palveluihin osallistuminen on keino oppia suomen kieltä epämuodollisesti ja saada suomalaisia ystäviä.

Kotokoulutuksiin otetaan mahdollisuuksien mukaan työssäoppimisjaksojen tapaan sisällöksi johonkin yhdistysten tai muun toimijan järjestämään vapaa-aikapalveluun tutustuminen.

Vastuutahoina maahanmuuttopalvelut, vapaa-ajan palvelut sekä kotokoulutusten järjestäjät.

Mittari: Suhteellinen osuus niistä kotokoulutuksista, joissa Turun vapaa-ajan palvelujen esittely ja tutustuminen on osana sisältöä sekä muunkielisten vapaa-ajan palveluihin osallistumisen lisääntyminen (arvioidaan kyselyjen avulla).

5.6.2. Luodaan mahdollisuuksia muunkielisten ja suomenkielisten kohtaamiselle

Maahanmuuttajat/muunkieliset voivat jäädä ryhmänä ulkopuolisiksi, kun ollaan vain omissa ryhmissä. Kahdensuuntaista kotoutumista edistävät parhaiten erilaiset kohtaamiset. Kaupunki toimii alustana maahanmuuttajien ja suomalaisten kohtaamisille lisäämällä tietoa vapaa-ajan harrastuksista, kartoittamalla heidän omia toiveitaan ja viestimällä niistä aktiivisesti eri foorumeilla. Kohtaamiset mahdollistavat suomen kielen epävirallista oppimista ja yhdessä tekemisen.

Luodaan enemmän paikkoja epämuodolliselle kanssakäymiselle Turun kaupungin yhteistyökumppaneille ja kaikille kaupunkilaisille, esimerkiksi jalkapallokenttiä naapurustoihin. Näin mahdollistetaan eri taustoista tulevien kohtaamiset niin asuinalueilla kuin kaupungin tiloissa muun muassa koulurakennuksissa. Tuetaan tässä työssä aktiivisemmin kolmatta ja jopa neljättä sektoria.

Vastuutahoina tilapalvelut, tiloja hallitsevat tahot ja maahanmuuttopalvelut.

Mittarina kohtaamisille avointen tilojen määrä.

5.6.3. Muotoillaan palveluja yhdessä muunkielisten kanssa

Kaupungin palvelut (vapaa-ajan palvelut, koulutuspalvelut ja työllisyyden edistämiseen liittyvät palvelut) eivät aina kohtaa maahanmuuttajia/muunkielisiä.

Suunnitellaan palveluja yhdessä kohderyhmän kanssa. Otetaan huomioon palvelujen toteuttamisessa perheelliset ja työssäkäyvät sekä hektistä arkea elävät.

Vastuutahoina vapaa-ajan palvelut, kasvatus- ja opetuspalvelut, työllisyyspalvelut ja maahanmuuttopalvelut.

Mittarina muunkielisten kanssa yhdessä muotoiltujen palvelujen määrä

5.7. Turvallisuus

Turvallisuuden kokeminen päivittäisessä elämässä on merkittävä tekijä terveyden ja hyvinvoinnin kannalta. Turvattomuuden kokemukset voivat muun muassa heikentää koettua terveyttä, luottamusta ja kuulumisen kokemusta, sekä kaventaa yksilön liikkumatilaa ja siten heikentää sosiaalista vuorovaikutusta ja fyysistä aktiivisuutta. Turvallisuuden tunnetta voivat myös heikentää kokemukset syrjinnästä ja koetut arjen väkivaltatilanteet. Syrjintäkokemukset ovat yksilöllisiä arvioita ja tunteita siitä, että on tullut kohdelluksi epäoikeudenmukaisesti. Subjektiviiset syrjintäkokemukset voivat olla hyvin voimakkaita ja yksilölle haitallisia silloinkin, kun ne eivät täytä lain määritelmää syrjinnästä. Etniseen alkuperään perustuva syrjintä on arvioitu yleisimmäksi syrjintäperusteeksi sekä Suomessa että laajemmin Euroopan unionin alueella.

Muunkielisten hyvinvointikyselyssä asuinympäristönsä koki turvalliseksi 87 prosenttia vastaajista. Syrjinnän tai rasismien kokemuksia oli 41 prosentilla vastaajista. Syrjintää tai rasismia pelkäsi kokevansa 46 prosenttia vastaajista. Liikkumistaan joutui syrjinnän/rasismien pelossa varomaan yli neljännes vastaajista (27,3 %). Viidennes vastaajista koki syrjinnän tai rasismien vaikuttaneen terveyteensä. Ainoastaan 6 % oli saanut apua kokemaansa syrjintään tai rasismiin.

5.7.1. Rasismien vähentäminen

Helsingin kaupunki järjesti antirasismikoulutuksia kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla. Koulutuksissa käsiteltiin kielitietoisuutta, ulkomailla hankitun osaamisen tunnistamista ja rasismiin puuttumista. Koulutuskertoja oli 15 530. Koulutusta järjestettiin kaikissa henkilöstöryhmissä eri koulutusasteille muokattuna ja henkilökunnan oli pakollista osallistua siihen. Tavoitteena oli oppia puuttumaan rassistisiin tilanteisiin, jotka saattoivat olla tiedostamattomiakin. Koulutus sai hyvän palautteen ja sen sisältöjä pidettiin yleisesti erittäin tärkeinä. Turun kaupungissa pidettiin ensimmäinen antirasistinen seminaari Turun kaupunginkirjastossa syksyllä 2022.

Järjestetään kaupungin henkilöstölle koulutusta tiedostamattoman rasismien vähentämiseksi. Päiväkodeissa ja kouluissa tehostetaan erilaisuuden hyväksymiskoulutusta. Osallistutaan valtion järjestämään etnisiä suhteita parantavaan kampanjaan pilottikaupunkina.

Vastuutahoina ovat henkilöstöpalvelut, maahanmuuttopalvelut ja kaikki kaupungin palvelut.

Mittari: Turun kaupungin henkilöstöstä yli 50 % osallistuu koulutuksiin.

5.7.2. Asuinalueiden turvallisuusriskien vähentäminen

Pahimmillaan asuinalueiden segregatio voi johtaa erilaisiin ongelmiin.

Vahvistetaan kunnan alueellisia tukiverkostoja maahanmuuttajavaltaisissa kaupunginosissa koulujen ja päiväkotien positiivisen diskriminaation sekä nuorten tarpeista lähtevän nuorisotoiminnan kautta.

Vastuutahona Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen kärkihanke yhteistyössä kaupungin turvallisuus- ja riskienhallintayksikön sekä nuorten palvelujen kanssa.

Mittarit: Maahanmuuttajavaltaisissa kaupunginosissa tehtävien rikosten määrä on vähentynyt.

5.7.3. Perheväkivallan vähentäminen

Paikallisia kieliä huonommin osaavat ja suomalaisen yhteiskunnan ulkopuolelle jääneet perheet elävät eri kulttuurien välisessä ristiriidassa eivätkä aina tunnista suomalaisen yhteiskunnan nollatoleranssia perheväkivaltaan. Tämä voi ilmetä perheenjäsenten fyysisenä tai henkisenä alistamisena. Perheväkivalta on monissa kulttuureissa tabu.

Tarjotaan monikielistä tietoa suomalaisen yhteiskunnan tasa-arvosta, nollatoleranssista perheväkivaltaan sekä tukiverkostoista väkivallan uhreille ja potentiaalisille uhreille muunkielisten yhteisöjen ja uskonnollisten ryhmien kautta, ohjaus- ja neuvontapalveluissa, koulujen kautta ja muiden suorien viestintäkanavien kautta sekä vahvistetaan tukiverkostoja kolmannen sektorin kanssa.

Vastuutahoina ovat Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen kärkihanke, kasvatus- ja opetuspalvelut, nuorten palvelut ja maahanmuuttopalvelut.

Mittari: Toimivat tukiverkostot.

5.8. Ääni yhteiskunnassa ja ympäristö

Ääni on tärkeä työkalu, jolla yhteisessä kaupungissamme aikaansaadaan muutoksia ja saadaan kaikki kuntalaiset osallisiksi. Muunkielisien kuuleminen on keino edistää heidän kotoutumistaan.

Sosiaalinen aktiivisuus ja osallistuminen voidaan nähdä yhdeksi sosiaalisen pääoman osa-alueeksi. Sosiaalisella pääomalla tarkoitetaan yleensä ihmisten välisiä sosiaalisia verkostoja, joille on ominaista osallistuminen, luottamus ja vastavuoroisuus sekä yhteiset normit ja arvot. Poliittinen osallistuminen on yksi yhteiskunnallisen osallistumisen muoto, ja sen yleisin ilmenemistapa on äänestäminen. Ulkomaalaistaustaisilla äänestysprosentti on koko maan virallista äänestysprosenttia selvästi matalampi. Muita äänestyskäyttämiseen vaikuttavia tekijöitä ovat aikaisempien tutkimusten nojalla sukupuoli (naiset äänestävät harvemmin kuin miehet) sekä sosioekonominen asema (paremmin toimeentulevat äänestävät innokkaimmin). Turun maahanmuuttajien hyvinvointikyselyyn vastanneista kolmannes oli äänestänyt edellisissä kunnallisvaaleissa ja kaksi kolmesta ei ollut äänestänyt. Suomen politiikkaa ja ajankohtaisia asioita medioista päivittäin seurasi 39 prosenttia vastaajista, viikoittain 29 prosenttia, ja lähes neljännes ei seurannut ajankohtaisia asioita ollenkaan. Päivittäin oman taustamaansa asioita seurasi 50 prosenttia vastaajista, viikoittain 25 ja harvemmin kuin kuukausittain tai ei koskaan 17 prosenttia vastaajista.

Ääni yhteiskunnassa -osioon yhdistettiin ympäristöasiat. Ympäristön tilaan voivat kaikki vaikuttaa ja vaikuttaminen edellyttää kaikkien kuulemista.

5.8.1. Maahanmuuttajien kuuleminen

Kaikki maahan muuttaneet eivät pysty osallistumaan yhteiskuntaan opitulla kielellä.

Kuullaan maahanmuuttajia myös omalla kielellään asuinalueidensa kehittämisessä

järjestämällä tähän liittyviä aluetilaisuuksia yhdessä alueella toimivien kolmannen ja neljännen sektorin toimijoiden kanssa. Järjestetään myös kotoutumiskoulutuksiin opiskelijakuntatoimintaa ja käydään läpi keinoja vaikuttaa suomalaisessa yhteiskunnassa. Tuetaan avointa, monitieteistä ja monikulttuurista kommunikaatiota. Tarjotaan tietoa maahanmuuttajien omalla kielellä ja selkokielellä. Tässä voidaan esimerkiksi käyttää jaettuja alustoja, joissa työskentely sujuu myös eriaikaisesti. Kaupunkilaisille voisi olla myös fyysisiä paikkoja (huoneita tai muistitauluja), johon voi käydä lisäämässä ideoita eri teemoista esimerkiksi alueen kehittämisestä.

Vastuutahot: Kärkihankkeet, maahanmuuttopalvelut, viestintä, ympäristöpalvelut ja oppilaitokset

Mittarina järjestettyjen tilaisuuksien määrä.

5.8.2. Järjestöyhteistyön tiivistäminen

Yhteistyö maahanmuuttajajärjestöjen kanssa ja niiden välillä on sattumanvaraista. Tietoa yhdistyksistä ei ole koottu yhteen paikkaan.

Neljännen sektorin epämuodolliset verkostot ovat hyvä kanava levittää tietoa, mutta pahimmillaan näissä verkostoissa leviävä tieto voi olla väärää tai jopa haitallista.

Luodaan koko kaupungin käyttöön informatiivinen rekisteri monikulttuurista toimijoista, maahanmuuttajajärjestöistä ja vapaaehtoisjärjestöistä. Käytetään rekisteriä hyväksi verkostojen hahmottamisessa, tapaamisten ja tapahtumien järjestämisessä, kotoutumista edistävässä yhteistyössä ja viestinnässä sekä muunkielisten kuulemisessa.

Vastuutahona maahanmuuttajapalvelut (maahanmuuttotyön koordinaattori) yhteistyössä monikulttuurisuusneuvoston kanssa.

Mittarina kattavan rekisterin syntyminen.

5.8.3. Kulttuurikirjasto -kokeilu

Järjestetään yhdessä yhdistysten kanssa lähikirjastoissa alueen asukkaille mahdollisuus keskustella eri kulttuurisista taustoista tulleiden kanssa. Keskustelijoiksi valitaan heidän kanssaan myös Turun poliitikkoja ja viranhaltijoita.

Vastuutahoina: Kirjastopalvelut ja maahanmuuttopalvelut.

Mittarina: Kokeilun toteutuminen.

5.8.4. Tietoa ympäristöasioista monikielisesti

Kaikki maahanmuuttajat ja muunkieliset eivät tunne lajittelu- ja muita ympäristön suojeluun liittyviä asioita, vaikka Turun muunkielisille tehdyn hyvinvointikyselyn mukaan monet osallistuivatkin jätteiden lajitteluun.

Tehdään moni- ja selkokieline viestintäkampanja yhdessä Lounais-Suomen jätehuollon ja muunkielisten asukkaiden kanssa muunkielisvaltaisille alueille jätteen lajittelusta ja muista keinoista vaikuttaa yhteiseen ympäristöömme. Viestintään yhdistetään tapahtumia ja muita aktivointikeinoja sekä koulujen kautta osallistamista.

Vastuutahoina Kaupunkiympäristöpalvelut yhteistyössä Lounais-Suomen jätehuolto, kaupungin ilmastohankkeet, kasvatus- ja opetuspalvelut ja maahanmuuttopalvelut.

Mittarina kampanjan saama palaute ja sen vaikuttavuus.

Maahanmuuttajaperheen tarina

Maahan tulo

Alex muutti Suomeen vuonna 2019 saatuaan täältä työtä ohjelmistokehittäjänä. Alun perin hän on lähtöisin Venäjältä, josta Alex muutti Etelä-Koreaan hankkimaan työkokemusta ohjelmistoalalta. Suomeen hän muutti vaimonsa ja kahden lapsensa kanssa. Muuttopäätökseen vaikutti Suomen turvallisuustilanne, kehittynyt yhteiskunta ja hyvät koulutusmahdollisuudet perheen lapsille.

Lasten päivähoidon järjestäminen

Alexin puoliso, Mary, on optisen alan tutkija ja hänellä on pitkä työkokemus kansainvälisessä IT-yhtiössä. Mary halusi innokkaasti aloittaa työnhaun Suomessa, mutta hänen täytyi jäädä kotiin hoitamaan lapsia, kunnes päivähoitopaikka löytyy. Hakuprosessi oli pitkä, koska hakemus päivähoidosta täytyy Turun kaupungille vähintään neljä kuukautta ennen kuin perhe tarvitsee lapsille hoitopaikan.

Puolison työnhaku

Kun päivähoitopaikka oli saatu, jatkoi Maryn työnhakuaan. Hänen aiempi työnkuvansa oli ollut varsin spesifi, ja huolimatta erityisosaamisesta ja vahvasta työkokemuksesta hän ei löytänyt Turusta töitä kahteen vuoteen. Suomen ja varsinkin Turun työmarkkinatilanne on sellainen, että työpaikkoja optisen alan tutkijalle on vähän. Niillä kansainvälisillä yrityksillä, jotka toimivat Suomessa, on yleensä optisen tutkimuksen osastonsa jossain muussa maassa.

Mary on aktiivisesti käyttänyt TE-palveluita, kehittänyt CV:tään, kirjoittanut hakemuksia, saanut uraohjausta ja osallistunut rekry-tapahtumiin. Tämä ei kuitenkaan ole tuonut tulosta. Nyt hän on valmis vaihtamaan alaa, esimerkiksi IT-alaan. Hänellä ei kuitenkaan ole selvää näkemystä siitä, mitä askeleita hänen on otettava löytääkseen töitä; mitä olisi vielä opittava ja mille alalle hän voisi työllistyä. Mary haluaisi hyödyntää myös nykyistä osaamistaan ja siksi hän jatkaa työnhakua ammattitaitoaan vastaaviin tehtäviin.

Kielen oppiminen

Työnhaun ohella Mary opiskelee suomen kieltä intensiivikurssilla. Hän maksaa opintonsa itse, koska julkisrahoitteiset kurssit ovat olleet täynnä. Toisaalta TE-toimisto haluaa, että hän keskittyisi täysin työnhakuun. Tähän Mary ei ole tyytyväinen, koska työmarkkinoilla ei ole tarpeeksi hänelle sopivia paikkoja ja hän joka tapauksessa tarvitsee hyvää suomen kielen taitoa. Opiskeltuaan suomen nyt kahden vuoden ajan hän on saavuttanut hyvän keskitason mutta kokee, ettei tämä taitotaso vielä riitä työpaikan löytämiseen. Hän ei pysty kilpailemaan suomalaisten kanssa työpaikoista, joissa hyvä suomen kieli on pakollinen vaatimus.

Yhteenveto

Jo kolmen vuoden ajan korkeakoulutetun perheen toimeentulo on ollut riippuvainen Alexin palkasta. Mary saa työmarkkinatukea, mutta tuen pieni määrä ei vaikuta perheen toimeentuloon paljoa. Koska Alexin palkka on kuitenkin hyvää keskitasoa, on perheen elintaso hyvä.

Työttömyytensä vuoksi Mary tuntee itsensä masentuneeksi ja onnettomaksi. Itsensä toteuttaminen työn kautta on tärkeää hänen henkiselle hyvinvoinnilleen. Nykyinen pahoinvointi vaikuttaa myös hänen mieheensä niin, että työttömyyden jatkuminen voi johtaa perheen lähtöön Suomesta. Yksi ratkaisu maahanmuuttajapuolisoiden työttömyyteen Turussa voisi olla kaupungin ohjelma, joka keskittyy puolisoitten kotouttamiseen ja työllistymiseen.

